

OTDK-dolgozat

2025

DEBRECENI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR



**FIATALOK MEGÉLHETÉSI KÉRDÉSEI MAGYARORSZÁGON:
TÉNYEK, KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK**

**LIVELIHOOD ISSUES OF YOUNG PEOPLE IN HUNGARY: FACTS,
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES**

Maklári Bálint

Konzulens: Szendrey Orsolya

Kézirat leadásának dátuma: 2024. április 25.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	1
1 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	2
1.1 A fiatal felnőtteket körülvevő, jelenlegi makrogazdasági környezet tanulmányozása.....	2
<i>1.1.1 A fiatalok munkaerőpiaci helyzete</i>	<i>2</i>
<i>1.1.2 Az inflációs nyomás és a bérek alakulása</i>	<i>4</i>
1.2 Az alapkamat vizsgálata és a hitelfelvételi hajlandóság a 18-25 éves korosztály körében	5
1.3 A lakáspiaci helyzet elemzése Magyarországon	6
<i>1.3.1 Lakáspiaci túlértékeltség Magyarországon</i>	<i>8</i>
<i>1.3.2 Magyarország összehasonlítása a szomszédos Európai Unió országokkal</i>	<i>11</i>
1.4 ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK.....	12
<i>1.4.1 Diákhitel.....</i>	<i>12</i>
<i>1.4.2 Nyelvvizsga-támogatás.....</i>	<i>13</i>
<i>1.4.3 Ifjúsági Garancia Program</i>	<i>14</i>
<i>1.4.4 SZJA-támogatások.....</i>	<i>14</i>
<i>1.4.5 Babaváró hitel.....</i>	<i>16</i>
<i>1.4.6 Családi Otthonteremtési Kedvezmény.....</i>	<i>18</i>
2 ANYAG ÉS MÓDSZERTAN	21
3 EREDMÉNYEK ÉS AZOK ÉRTÉKELÉSE.....	26
3.1 Az otthonról kapott „induló csomag” felmérése	26
3.2 Lakásvásárlás a fiatalok körében	29
3.3 Állami támogatások igénybevétele, szükségessége a 18-30 évesek életében	35
3.4 A fiatal felnőttek hitelfelvételi hajlandósága	38
4 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	43
5 ÖSSZEFOGLALÁS.....	46
Irodalomjegyzék	47
Mellékletek	1

BEVEZETÉS

A dolgozatom felépítését tekintve, egy témafelvetéssel kezdem a dolgozatomat, melynek segítségével kifejttem a témaválasztásom legfőbb okát, és felvezetem a kutatásom témáját.

A szakirodalmi áttekintés részben található meg a szekunder kutatásom feldolgozása. A szakirodalmi áttekintést 4 kisebb részre bontottam, ahol az adott témákat részletesen kifejtettem. A fiatalok egzisztencia-kialakításának lehetőségeinek és veszélyeinek vizsgálatához elengedhetetlen a fiatal felnőtteket körülvevő, jelenlegi makrogazdasági környezet tanulmányozása. A makrogazdasági helyzet részletes elemzése miatt kitérek a fiatalok munkaerőpiaci helyzetére, az infláció és a bérek alakulására, a lakáspiaci helyzet elemzésére (ebben a részben külön kiemelem a szomszédos európai uniós országok helyzetét is) és a fiatalokat segítő állami támogatások felmérésére.

Az anyag és módszertan rész az általam alkalmazott kutatási módszereket és kutatási kérdéseket írja le, mind a primer, mind a szekunder kutatásomra kitér. A primer kutatásom előtt kutatási kérdéseket fogalmaztam meg. Végül kilenc kérdésre kerestem a választ, melyek kutatásom gerincét alkotják. Valamennyi kutatási kérdésemre kielégítő választ találtam vizsgálódásaim során, így ezt követően kutatásom eredményeit mutatom be. Kifejttem, hogy a felmérés során milyen válaszokat kaptam az előzetesen feltett kutatási kérdéseimre. Dolgozatom végén megfogalmazom az eredmények tükrében a következtetésem és a javaslataim. Dolgozatomat pedig egy összegzéssel zárom, amelyben még utoljára kiemelem a kutatás legfontosabb eredményeit.

A kutatásom segítségével próbálok olyan javaslatokat és megoldásokat megfogalmazni, amelyek segíthetnek a fiataloknak az életszínvonaluk javításában és az anyagi biztonság elérésében.

1 SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

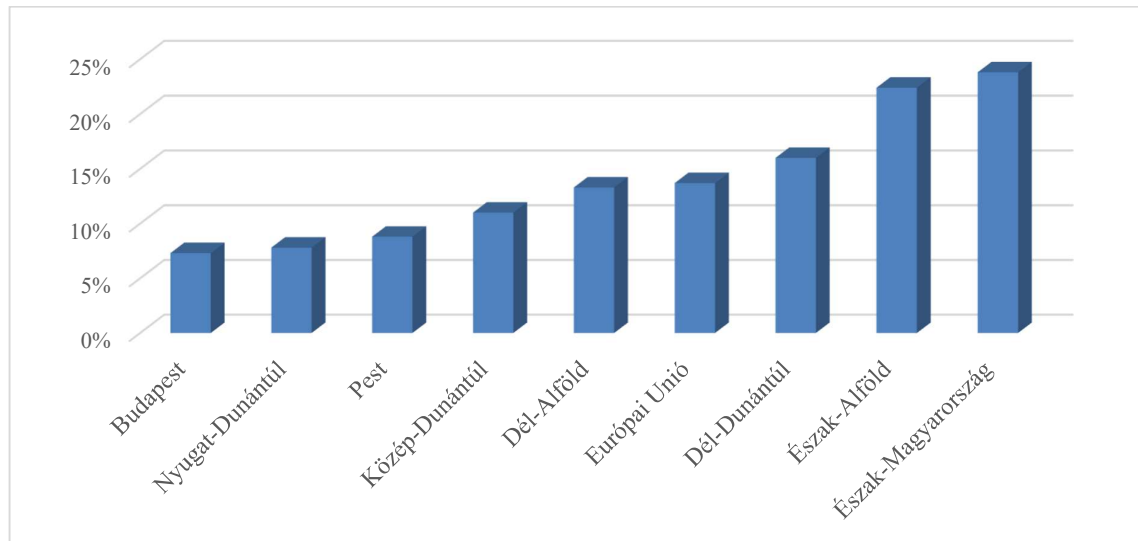
1.1 A fiatal felnőtteket körülvevő, jelenlegi makrogazdasági környezet tanulmányozása

1.1.1 A fiatalok munkaerőpiaci helyzete

A makrogazdasági környezet vizsgálatához szükség van olyan indikátorokra, mutatókra, amelyek egy adott ország gazdasági helyzetét igyekeznek minél hitelesebben bemutatni. A makrogazdasági mutatókat három különböző csoportra tudjuk felosztani. Egy részük a nemzetgazdaság teljesítményét méri, ilyen indikátor a GDP (bruttó hazai termék), a GNI (bruttó nemzeti jövedelem) vagy a GNDI (bruttó nemzeti rendelkezésre álló jövedelem). A mutatóknak egy másik részét a fiskális politikára vonatkozó indikátorok (államadósság, költségvetési hiány) teszik ki. A harmadik csoport pedig a jegybank, azaz a monetáris politika, amely a hatáskörébe tartozó feladatokat (alapkamat, valutaárfolyamok, infláció) számszerűsíti, és ehhez a csoporthoz kapcsolódik még szorosan a munkanélküliség, illetve a foglalkoztatás mérése is (Vértesy, 2015).

Első körben a 25 év alatti fiatalok munkaerőpiaci helyzetét szeretném szekunder kutatással megvizsgálni. A munkaerő-piac három szegmensre osztható. Az első szegmens a foglalkoztatottak csoportja. Foglalkoztatottaknak a KSH (Központi Statisztikai Hivatal) hivatalos definíciója szerint azokat a gazdaságilag aktívak csoportját nevezzük, akik a kérdezést megelőző egy héten belül legalább egy órát, jövedelemért cserébe munkát végeztek, vagy munkával rendelkeztek, de abban átmenetileg nem dolgoztak. A második szegmens a munkanélkülieket tömöríti egy csoportba. Itt azon emberek találhatók, akik dolgozni szándékoznak, azonban átmenetileg munkával nem rendelkeznek. A munkanélkülieknek a sajátossága, hogy az elmúlt négy hét folyamán munkát kerestek, és abban az esetben, ha találnának megfelelő állást, akkor két héten belül munkába tudnának állni. A munkanélkülieket és a foglalkoztatottakat nevezzük gazdaságilag aktívaknak. A gazdaságilag nem aktívak azok, akik se nem foglalkoztatottak, se nem munkanélküliek. Ebbe a csoportba tartoznak a nyugdíjasok és a diákok is, akik tanulmányaik mellett nem vállalnak munkát (KSH, 2021). A 18-25 éves korosztály munkavállalása egyrészt erősen függ a tanítási szünetektől, másrészt sokan tanulmányaik mellett dolgoznak (Oeconomus, 2021). Így a munkanélküliségi ráta, avagy a foglalkoztatási ráta nem a megfelelő indikátor ezen korosztály munkaerőpiaci helyzetének felmérésére. A NEET (Youth not in employment, education or training) ráta azonban azt mutatja meg, hogy a fiatal korosztály hány százaléka se nem foglalkoztatott, se nem jelenleg oktatásban

vagy egyéb képzésben részesülő. Az Eurostat adatai alapján vizsgálom Magyarország tekintetében a NEET rátát, amelynél a 2021-es adatokat tekintem át a 18-24 éves korosztályt illetően (EC, 2021). A NUTS-rendszert az EUROSTAT annak érdekében hozta létre, hogy megteremtse a regionális statisztikák számára a területi szintek egységes rendszerét (Regionális politika, 2018).



1. ábra: **NEET ráta (Youth not in employment, education or training) a 8 magyarországi NUTS 2-es régióban és az európai uniós átlag a NEET rátát tekintve (2021)**

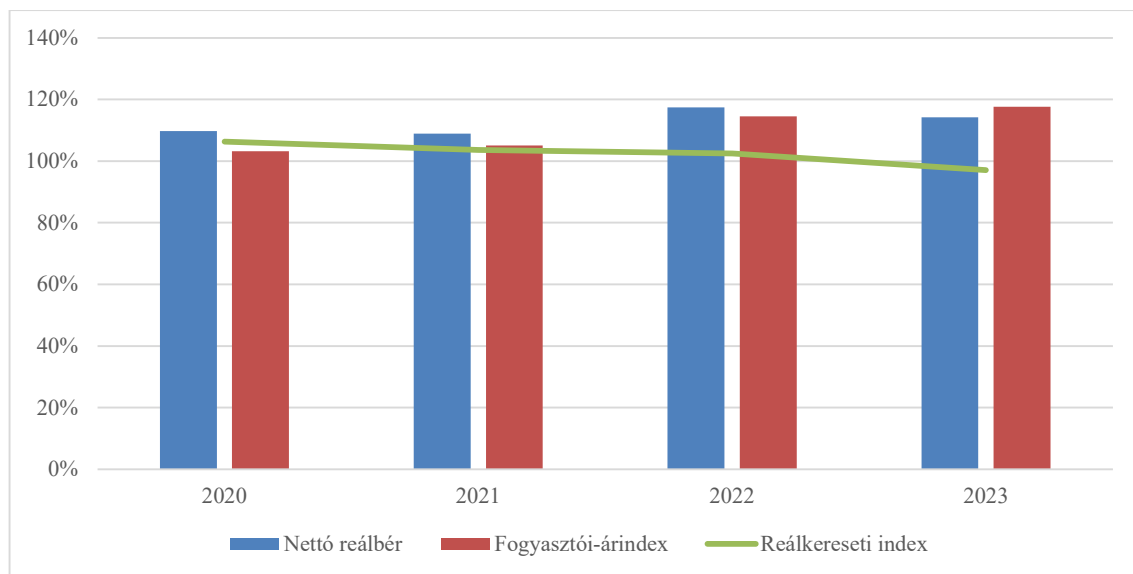
Forrás: Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján (EC, 2021)

A fenti ábrán a 8 darab magyarországi NUTS 2-es régió kívül az Európai Unió egészére vonatkozó rátszázalékot figyelhetjük meg. Látható, hogy Magyarországon a NEET rátát tekintve hatalmas különbségek vannak az egyes régiók között. Az egyes területek közötti egyenlőtlenségek azonban a gazdaság szinte minden területén fellelhető, hiszen a gazdasági mutatók szerint elmaradott régiók általános jellemzője, hogy jelentős részükben alacsony szintű az infrastrukturális ellátottság, alacsony a szolgáltatások színvonala, illetve nagymértékben hiányoznak a foglalkoztatási lehetőségek (Káposzta, 2014). Az okok tehát, amelyek miatt az egyes régiókban kiugróan magas a NEET érték, infrastrukturális indokokra, mint például a képzési lehetőségek, illetve a foglalkoztatási lehetőségek hiányára vezethető vissza. Az észak-alföldi terület, amely Hajdú-Bihar vármegyét, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyét és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyét foglalja magába, Magyarországon az egyik legelmaradottabb a NEET rátát tekintve, de a 22,4%-os érték az Európai Unióban is hátulról a harmadik harmadhoz tartozik. Ezen érték azért elszomorító, mert ez azt jelenti, hogy 2021-ben a 18-24 éves korosztály 22,4%-a az észak-alföldi régióban nem rendelkezett munkával, nem részesült

képzésben, oktatásban. A budapesti, a nyugat-dunántúli és a pesti NUTS 2-es régiók NEET rátája azonban 10% alatt vannak, ami az Európai Unióban is az első egyharmadhoz tartozik. A közép-dunántúli és a dél-alföldi régiókban az európai uniós átlaghoz viszonyítva is alacsonyabb azon fiatalok aránya, akik se nem foglalkoztatottak, illetve jelenleg sem oktatásban, sem egyéb képzésben nem részesülnek (EC, 2021).

1.1.2 Az inflációs nyomás és a bérek alakulása

A munkaerőpiaci-helyzet mellett fontos megemlíteni az utóbbi években kialakuló inflációs nyomást, illetve a reálbérek alakulását, melyek nagyban befolyásolhatják a fiatalok megtakarításait.



2. ábra: **Reálbérek alakulása, a fogyasztóiár-index és a reálkereseti index alakulása 2020 és 2023 között (előző év=100%)**

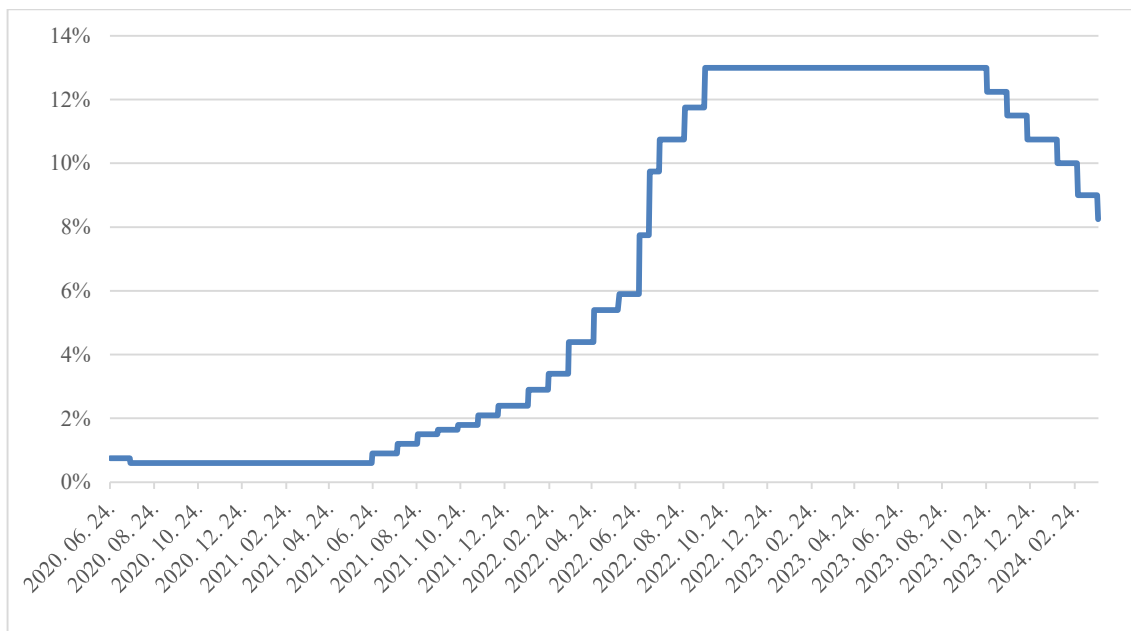
Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján (KSH, 2024a; KSH, 2024b)

2020-ban és 2022-ben mind a fogyasztóiár-indexnél, mind a reálbéreknél átlagban nagymértékű emelkedés volt megfigyelhető. 2023-ban azonban a fogyasztóiár-index, ezáltal az infláció is megelőzte az átlag reálbérek emelkedését. A K&H ifjúsági indexének tanulmánya szerint 2023 első negyedévében a 19-29 éves fiatalok kicsit kevesebb, mint 50%-a tudott tartalékot felhalmozni. Ez az érték átlagosan 5-10%-kal elmarad a 2023 első negyedévet megelőző negyedéves időszakoktól (Index, 2023). A reálkereseti index a nettó kereseti index és a fogyasztói árindex hányadosa. Az ábrán látható, hogy 2020 és 2022 között rendre 100% felett volt, azonban 2023-ban 97,1% volt a reálkereseti index. A kapott eredmény alapján azt lehet

feltételezni, hogy a reálbérek, a fogyasztóiár-index és a reálkereseti index alakulása a 2023-as évben csökkentette a fiatalok megtakarítását.

1.2 Az alapkamat vizsgálata és a hitelfelvételi hajlandóság a 18-25 éves korosztály körében

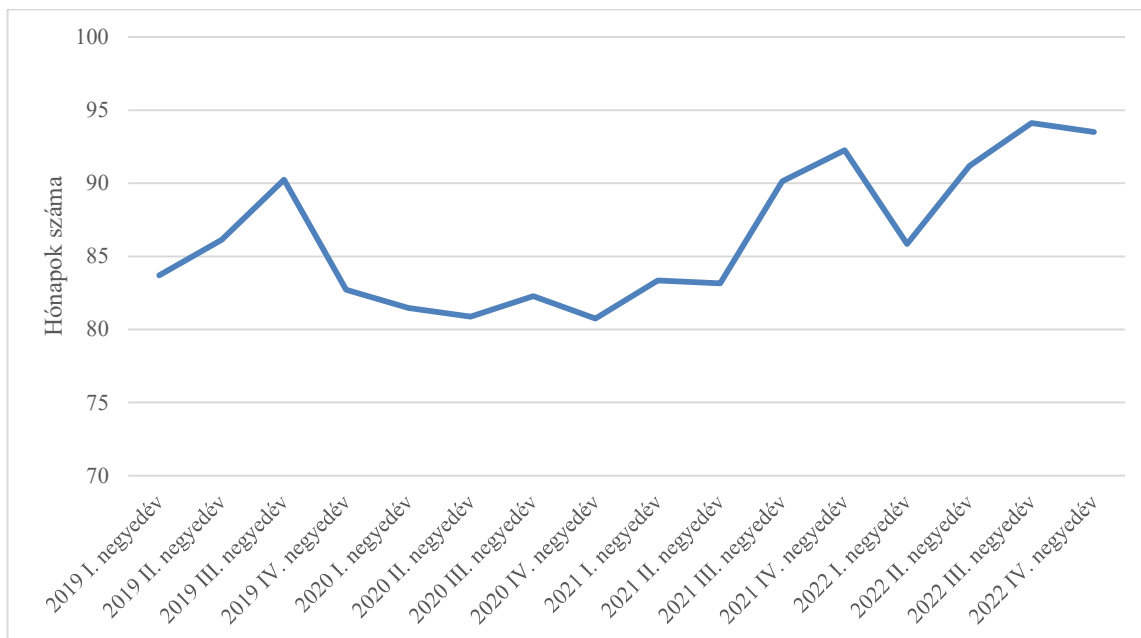
Ahhoz, hogy a fiatal korosztály makrogazdasági helyzetét a lehető legrészletesebben vizsgálni tudjuk, muszáj említést tenni a hazai monetáris, illetve fiskális politikáról is. A jegybanki alapkamat mértékének hatása van a pénzintézetek által kínált kamatokra, s ezen keresztül a lakossági megtakarítások alakulására és változataira is (Pénzügyi szemle, 2018).



kutatásomban fogok kitérni a jelenlegi hitelfelvételi hajlandóságra a fiatalok körében, ahol összehasonlítom a 2020-as adatokkal a kapott eredményeket. A tanulmányból kiderül, hogy 1746 fiatalból majdnem 200-an semmilyen körülmények között sem vettek volna fel hitelt. Ez az érték több, mint 10%-a a megkérdezetteknek, így elmondható, hogy a diplomás, illetve a jövőben diplomázó fiatalok körében is megfigyelhetjük, hogy számos olyan fiatal felnőtt van, aki nem bízik a lakossági hitelekben annyira, hogy azokat esetleg fel is vegyék. A felmérésben részt vevő fiatalok mindössze 16,8%-a rendelkezett már korábban, vagy rendelkezik jelenleg hitellel. Az 1452 fő közül, akik nem éltek még hitellehetőségekkel, a leggyakoribb válasz a hitelfelvételtől való elzárkózásra az volt, hogy számukra még nem volt szükség hitelfelvételre, hiszen az életvitelükhöz szükséges pénzt máshonnan teremtték elő. A második leggyakoribb ok az eladósodottságtól való félelem volt. A felmérés a 2020-as adatokat hasonlította össze a 2013-as adatokkal, ahol közel azonos számú fiatal felnőttet vizsgáltak. Míg 2013-ban az előbb említett indok (eladósodottságtól való félelem) jelentős volt, addig 2020-ban jelentősen csökkent azoknak a száma, akik erre az okra hivatkoztak. Ez arra vezethető vissza, hogy a devizahitelezés okozta társadalmi problémák, feszültségek nem jelentkeztek olyan erőteljesen 2020-ban, mint 2013-ban (5 évvel a pénzügyi világválság után). Következtetesként az vonható le, hogy a 18-25 éves korosztály alapvetően negatívan áll a hitelfelvételhez, a számukra szükséges tőkét máshonnan szerzik be, így elkerülve a hitelfelvétellel járó pénzügyi kockázatokat. Azonban azon megkérdezett fiatalok, akik már rendelkeztek életük során hitellel (a megkérdezettek 16,8%-a), csupán 8,2%-a volt elégedetlen 2020-ban a korábban felvett hitelkonstrukcióval. Ez az érték 2013-ban 31,7% volt, tehát jelentősen csökkent az elégedetlenség az évek során a hitelfelvétellel kapcsolatban (Béres - Huzdik, 2022). Primer kutatásomban kitérek a jelenlegi hitelfelvételi hajlandóságra a fiatalok körében, ahol összehasonlítom a 2020-as adatokkal a kapott eredményeket.

1.3 A lakáspiaci helyzet elemzése Magyarországon

A hitelfelvételi hajlandóság elemzése mellett fontos megvizsgálni a magyarországi lakáspiaci helyzetet is. „A lakáspiac mind az egyes gazdasági szereplők (háztartások, pénzügyi intézmények), mind a nemzetgazdaság szintjén kiemelten fontos területet jelent.” (MNB, 2023b). A lakáspiaci helyzet elemzése kiemelkedően fontos, ha a fiatal felnőttek makrokörnyezetét vizsgáljuk. A Budapest Bank 2017-es felmérése alapján a fiatalok az első saját ingatlanjukhoz jellemzően 27 éves korukban jutnak el (Azenpenzem, 2017).



4. ábra: **Átlagos lakásár/nettó átlagkereset az észak-alföldi régióban (2019-2022)**

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján (KSH 2023a, KSH 2023b)

A fent megjelenített diagramm elkészítéséhez három vármegye (Hajdú-Bihar vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye) adatait vettem figyelembe a Központi Statisztikai Hivatal segítségével. A kimutatás előtt megvizsgáltam az egyes régiók átlagos lakásárát a használt piacon, illetve a nettó átlagkereseteket. Úgy gondolom, sokkal hitelesebb képet fest, ha leszűkítem egy régióra a mintát, hiszen az egyes régiók között hatalmas a különbség az említett két adatot vizsgálva. Az észak-alföldi régióra esett a választásom, mivel ott a legalacsonyabb a nettó átlagkereset Magyarországon, viszont a használt lakások nominál értékben drágábbak voltak átlagban, mint az észak-magyarországi régióban. Az átlagos lakásár alatt az 50 négyzetméteres lakótelepi lakások átlagárát értem az adott időszakban. Azért ezen lakásokra szűkítettem a kört, mivel véleményem szerint egy pályakezdő fiatal számára, a megfelelő életszínvonal kialakításához első saját lakásként egy 50 négyzetméteres lakótelepi lakás elegendő. A diagramm másik fontos építőköve a nettó átlagkereset, amely 2019-től kezdve szintén negyedévente került bele a számításomba. A két tényező hányadosaként pedig kaptam egy 81-től 94-ig terjedő skálát, ami azt mutatja meg, hogy egy észak-alföldi átlagkeresetből hány hónap alatt lehet megvenni egy átlagos 50 négyzetméteres lakótelepi lakást a már korábban említett régióban és időszakban úgy, hogy semmi más kiadásunk nincs ez idő alatt. 2022 utolsó negyedévében a hányados értéke 93 volt,

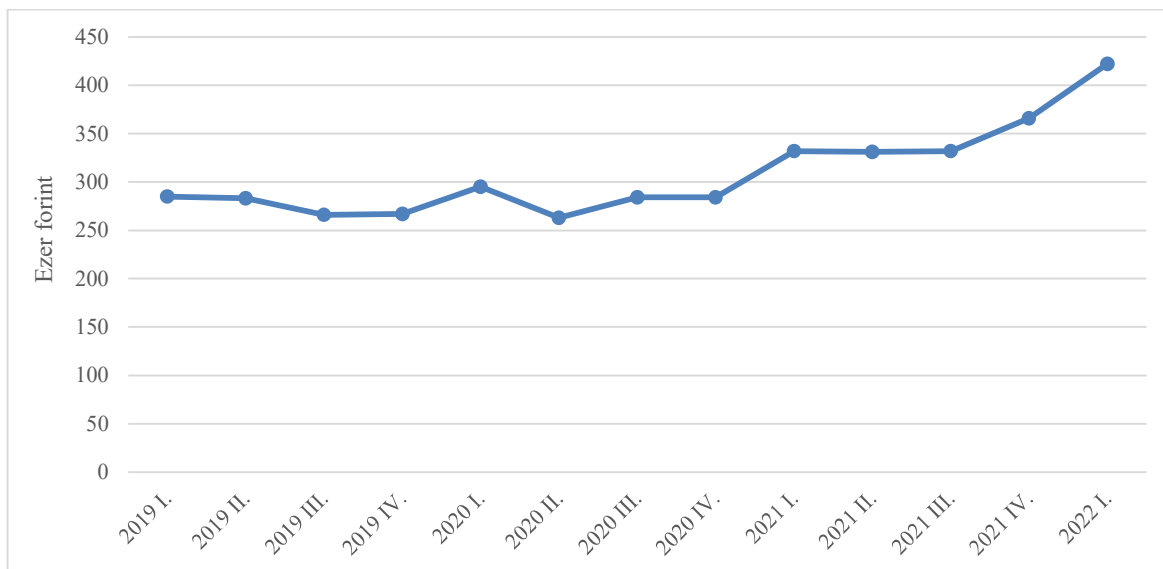
tehát majdnem 93 hónap kell ahhoz, hogy egy kis lakást vehessünk a nettó átlagbérből az észak-alföldi régióban úgy, hogy a bér teljes egészét a lakásra költjük (KSH 2023a, KSH 2023b).

2023 elejére a magas inflációs környezet miatt a háztartások rendelkezésre álló jövedelme mérséklődött. 2022 végére a magyar gazdaság éves bázisú növekedése 0,4 százalékra lassult, ami tovább fokozza a lakáspiaci bizonytalanságot. Az ingatlan.com lakáshirdető oldal beszámolója szerint az ingatlanok iránti kereslet 2023 első negyedévében a 2022 első negyedéves keresleti szintjéhez képest közel felére esett vissza. Az alacsony kereslet csökkenti a lakások nominális árát. A lakáspiaci árak természetesen összefüggenek az infláció mértékével. 2022 második felében például a lakásárak nominális értelemben vett csökkenése egybeesett a magas inflációval, a reál lakásárak érdemi mérséklődését eredményezve. (MNB, 2023b). Fontos kiemelni, hogy az inflációs kilátásokat nagyobb részben külső tényezők befolyásolják, kisebb részben pedig a belső alkalmazkodás következtében továbbra is átlag feletti bizonytalanság jellemzi, így nagyon nehéz pontos előrejelzéseket megállapítani. Összességében elmondható, hogy az infláció csökkenése pozitívan hat a lakások mind nominális -, mind reálárára (MNB, 2023c).

Az elmúlt években erősen emelkedtek a reál lakásárak, így természetesen azon fiataloknak, akik hitelfelvétel segítségével szerettek volna lakáshoz jutni, még nagyobb önerőre volt szükségük. 2024. január 1-ig az első lakásvásárlás előtt 20% volt a jegybank által elvárt minimális önerő mértéke. Azon 41 év alatti ügyfelekre vonatkozott ez a kedvezményes önerőelvárás, akiknek nem volt életük során 50%-ot elérő lakástulajdonuk. 2024. január 1-től azonban a kedvezményes önerőelvárás 10%-ra csökkent. Ez hatalmas segítséget nyújthat az elsőlakás-vásárló fiatalok számára, akik így egy hitelfelvétellel egybekötve hamarabb elő tudják teremteni a lakáshoz szükséges önerőt. Az önerő pontos mértékét azonban az adott bank is meghatározhatja, így előfordulhatnak olyan esetek, amikor az önerő nem lehet 10% (MNB, 2023d).

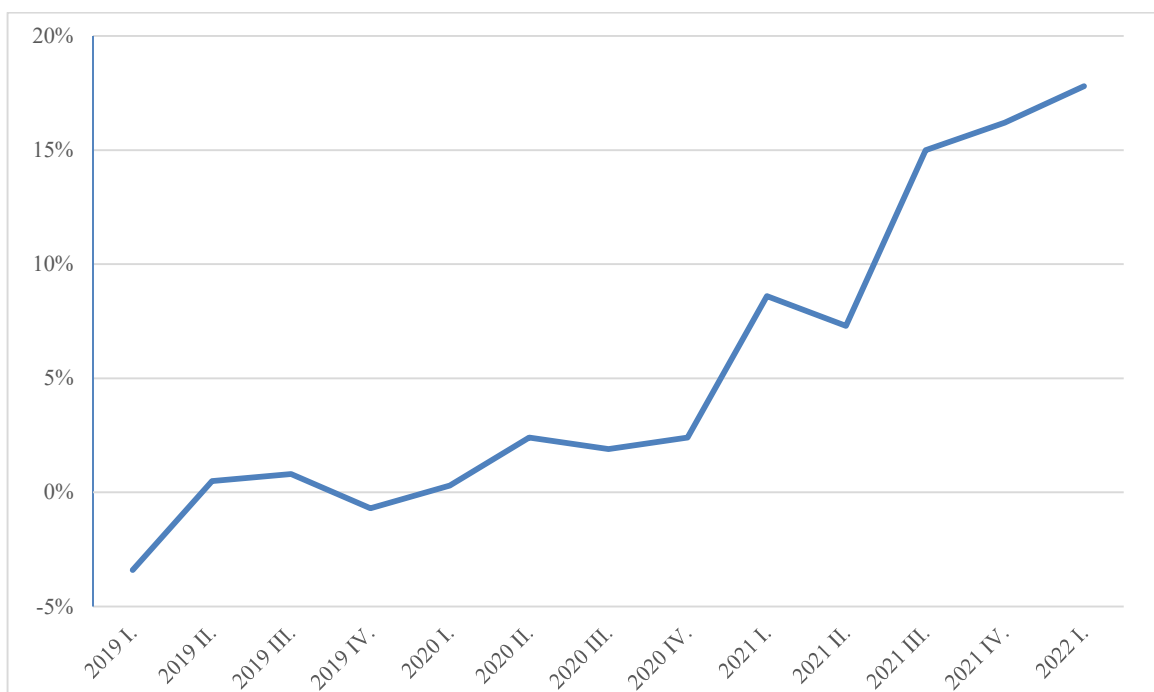
1.3.1 Lakáspiaci túlértékeltség Magyarországon

Ha a lakáspiaci helyzetet elemezzük, fontos a lakáspiaci túlértékeltség mértékét is vizsgálni, hiszen 2022 óta Magyarországon a lakáspiaci túlértékeltség nagyon magas szintre ugrott. 2021 első felében az országos lakáspiaci túlértékeltség 8,6% volt, míg ugyanezen év utolsó negyedévére felemelkedett ez az érték 16,2%-ra (MNB, 2022a).



5. ábra: Egy lakás átlagos négyzetméterára Magyarországon 2019 első negyedéve és 2022 első negyedéve között a lakásokat illetően

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján (KSH, 2023a)



6. ábra: Lakáspiaci túlfűtöttség Magyarországon 2019 első negyedétől 2022 első negyedévéig

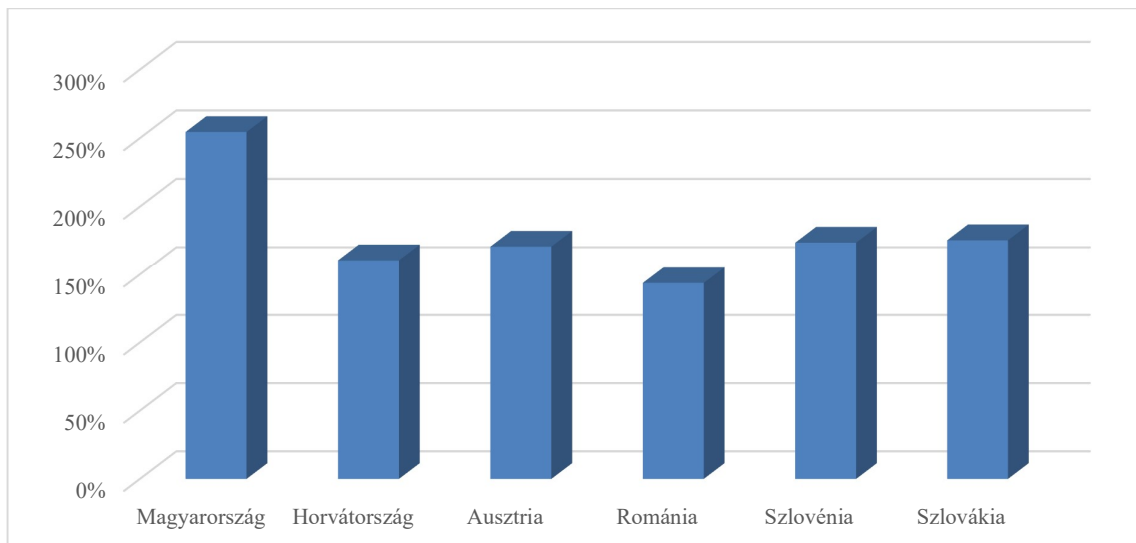
Forrás: Saját szerkesztés az MNB adatai alapján (MNB, 2022a)

A fenti két ábrán 2019-től kezdve negyedévente jelennek meg országos adatok az átlagos lakásárakról négyzetméterben megadva, illetve a lakáspiaci túlértékeltséget mutató százalékos értékek. A túlértékeltség értéke az egyes fundamentumok által határozható meg. Túlértékeltségről akkor beszélhetünk, ha a lakásárak pozitív irányban eltérnek a fundamentumok által indokolt becsült szinttől. Az MNB a lakásárak eltérését négy módszerrel számszerűsíti. A négyből három módszer a fundamentumok által meghatározott modellkeretek segítségével vizsgálja a lakáspiaci eltéréseket. A negyedik módszer a 2001 óta eltelt időszakot vizsgálja. Az adott időszakban a reál lakásárak rendelkezésre álló reáljövedelmekhez viszonyított arányának százalékos eltérését vizsgálják az adott időszakban számolt átlagtól (Portfolio, 2023b).

A jegybank kimutatása alapján 2022 első negyedévében 17,8%-ra nőtt a lakáspiaci túlértékeltség. Ebben az időszakban 422 ezer forint volt négyzetméterenként egy használt lakás átlagára országos szinten. Ha ezt a négyzetméterárat vesszük alapul, akkor egy 50 négyzetméteres használt lakás 3 775 800 forinttal volt túlértékelve 2022 első negyedévében. Érdekesség, hogy 2019 negyedik negyedévében a túlértékeltségi mutató -0,7% volt, tehát az átlagos országos lakásárak „alul voltak értékelve”. 2022 első felében a European Systemic Risk Board figyelmeztette Magyarországot a lakásárak túlértékeltsége miatt. Ennek eredményeként 2022 júniusában döntött arról az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa, hogy 2023 júliusától kezdve 0,5 százalékos szinten aktiválják az anticiklikus tőkepufferrátát. Az anticiklikus tőkepuffer célja az olyan pénzügyi kockázatok csökkentése, amelyek a gazdaság egészére veszélyesek lehetnek. A tőkepufferek hitelezési túlfűtöttség esetén növelik a bankok ellenálló képességét. Azért fontos ezen szabályozói eszköznek az értéke, mert a pénzügyi rendszer túlfűtöttségét mérő indikátorok egyike az ingatlanár a háztartási jövedelem arányában (Portfolio, 2022).

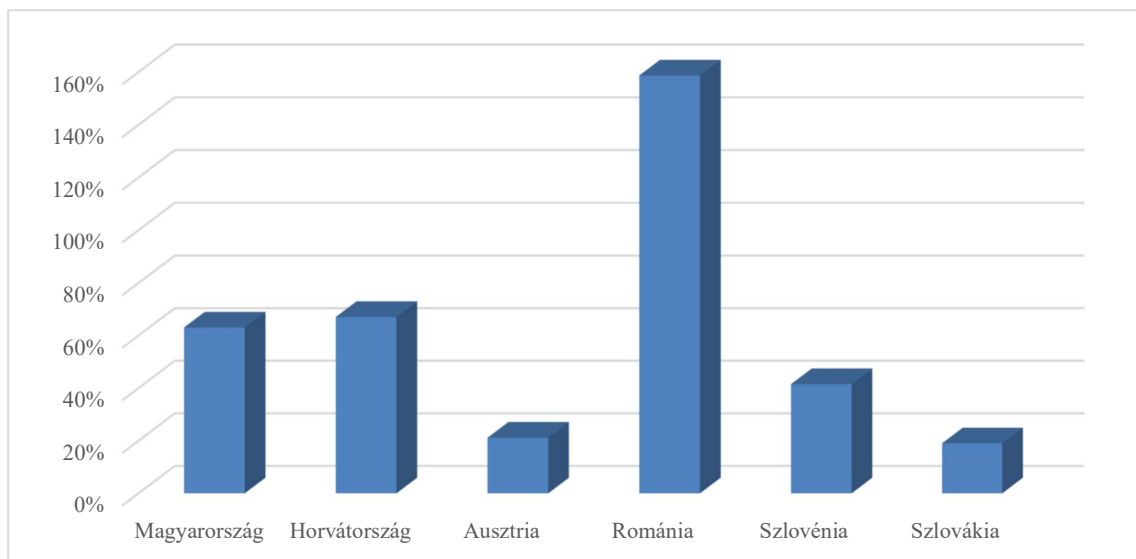
A lakáspiaci túlértékeltség okai között említhetjük a magas tranzakciószámot és az élénk hitelezést is. 2021-től számos új otthonteremtési támogatást vezettek be, ami növelte a keresletet, így a tranzakciók számát is. Ezáltal a lakástulajdonosok, akik eladni kívánják lakásukat, jobb alkupozícióba kerültek, így alakulhatott ki a magas lakáspiaci túlértékeltség (MNB, 2022b).

1.3.2 Magyarország összehasonlítása a szomszédos Európai Unió országokkal



7. ábra: A lakások és a lakásbérleti díjak alakulása Magyarországon és a szomszédos Európai Unió országokban nominál értékben (2015=100%)

Forrás: Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján (EC, 2024)



8. ábra: Medián jövedelem alakulása a 18-24 éves korosztály körében Magyarországon és a szomszédos Európai Unió országokban nominál értékben (2015=100%)

Forrás: Saját szerkesztés az Eurostat adatai alapján (EC, 2024b)

A fenti két diagramm 6 ország, Magyarország, illetve a Magyarországgal szomszédos európai uniós országok lakásárainak és lakásbérleti díjainak alakulásának és a 18-24 éves fiataljainak a medián jövedelmének változását mutatja nominál értékben. Mindkét diagramm

esetében a viszonyított értéknek a 2015-ös adatokat használtam. A százalékos érték pedig a 2022-es értéket mutatja a 2015-ös értékhez viszonyítva. Azért szerettem volna megvizsgálni ezen értékeket, hogy érzékeltessem, hogy napjainkban mennyivel nehezebb egyes országokban, köztük Magyarországon is, a fiataloknak lakáshoz vagy albérlethez jutniuk. Magyarországon a lakásárak és a lakbérleti díjak nominál értelemben több, mint 2,5-szörösére nőttek. A fiatal korosztály medián jövedelmének változása azonban jóval elmarad ettől az értéktől, hiszen mindössze 63%-os emelkedés történt a vizsgált jövedelmi szintben. Magyarország a környező európai uniós országok tekintetében magasan vezeti ezt a „versenyt”, ha a legnagyobb különbséget akarjuk megtalálni a két adat között a lakásárak javára. Magyarországon a különbség 91%, Szlovákia pedig a következő 56%-kal. Romániában, illetve Horvátországban nagyobb volt a fiatalok medián jövedelmének az emelkedése nominál értékben, mint a lakásárak, lakásbérleti díjak változása nominál értékben. Romániában ráadásul 115% a különbség a két érték között a medián jövedelemnövekedés javára. A leírtak alapján kijelenthető, hogy egy magyar fiatalnak sokkal nehezebb lakáshoz, albérlethez jutnia, mint 2015-ben, hiszen a lakásárak, illetve a lakásbérleti árak 96%-kal többet emelkedtek átlagosan, nominál értékben, mint a 18-24 éves korosztály medián jövedelme nominál értékben (EC, 2024b).

1.4 ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK

Az állami támogatás nyújtását általában valamilyen gazdaságpolitikai vagy szociálpolitikai cél elérése motiválja. Az adott állam anyagi előny biztosításával ösztönzi a piaci szereplőket olyan tevékenység megvalósítására, amelyet önmaguktól nem tennének meg. Ezen tevékenységeket nevezzük piaci hiányosságoknak, amelyekre a modern kormányzat különböző eszközökkel reagálni kíván, melyek nagyobb jólétet, illetve gazdasági növekedést eredményeznek. A fiataloknak szóló állami támogatások célja például az, hogy segítsék a fiatalokat bizonyos célok elérésében, támogassák őket a továbbtanulásban, a munkaerőpiacra való belépésben, gyermeknevelésben, illetve az önálló életkezdésben (Gyürkés, 2018). A következőkben az állami támogatások fajtáit vizsgálom.

1.4.1 Diákhitel

A felsőoktatásban résztvevő hallgatók nagy részének lehetősége van kiadásait diákhittel finanszírozni. A diákhitel olyan hitelkonstrukciót nyújt, melynek igénylésekor nincs szükség igazolt jövedelemre vagy fedezetre (Somogyi—Dr. Fenyvesi, 2019).

A Diákhitel Központ Zrt. hivatalos célja egy olyan pénzügyi megoldás kialakítása, mellyel minden felsőoktatásban vagy szak- és felnőttképzésben részt vevő számára azonos feltételekkel igénybe vehető jelentős anyagi segítséget nyújtanak. Az egyedülálló törlesztési feltételekkel pedig garantálják azt, hogy a hitelfelvevő terhei mindvégig vállalható szinten maradjanak, illetve a hitelek visszafizetése problémamentesen megtörténjen. A diákhiteltek között megkülönböztetjük a mindennapi kiadásokra, illetve a tanulmányi önköltségre felvett hitelkonstrukciókat. A Diákhitel Központ Zrt. hivatalos céljával ellentétben a Diákhitel1-et (mindennapi kiadásokra szóló hitelkonstrukció) és a Diákhitel2-t (tanulmányi önköltségre szóló hitelkonstrukció) azon felsőoktatásban részesülő magyar állampolgár veheti fel, aki nem töltötte be 45. életévét, illetve aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkezik. A diákhitelről azonban elmondható, hogy a 18-25 éves korosztály összes felsőoktatásban részesülő, nappali tagozatos hallgatója igénybe veheti jövedelemtől függetlenül. A Diákhitel1 egy szabad felhasználású hitel, melyet így bármire lehet költeni. Igény szerint havi részletekben vagy félévente egy összegben utalják a hallgatók számlájára. A Diákhitel2 csak az önköltséges képzések díját fedezi, azonban a későbbiekben kamatmentesen lehet visszafizetni. A magyar kormány 2017-ben döntött a Diákhitel2 kamatának teljes támogatásáról, ekkor csökkent 0%-ra az ügyfelek által fizetendő ügyleti kamat. A diákhiteltek törlesztőrészleténél is megfigyelhető a gyermekvállalás ösztönzése. Egy gyermek esetén kérni lehet a törlesztési kötelezettség szüneteltetését. Azon 30 év alatti nőknek pedig, akiknek vagy a tanulmányaik alatt, vagy azok sikeres befejezését követő két éven belül gyermekük születik, a fennálló diákhiteltek 100%-át elengedik. Két, illetve három gyermek esetén szintén lehet kérni mindkét szülőnek a törlesztési kötelezettség szüneteltetését a várandósság 91. napjától. Az édesanyák esetében pedig két gyermek esetén a felét, három gyermek esetén a diákhitelből fennmaradó teljes tartozást eltörlik (Diákhitel, 2023).

1.4.2 Nyelvvizsga-támogatás

A megfelelő szintű idegennyelv-tudás elengedhetetlen a fiatalok számára a munkaerőpiacon. 2018. január 1-től az állam támogatja azon 35. életévüket be nem töltött fiatalokat, akik 2018. január 1. napját követően sikeres nyelvvizsgát teljesítenek, illetve teljesítettek. A támogatás mértéke a nyelvvizsgaközpontnak ténylegesen kifizetett díj. A támogatás azonban legfeljebb a megfizetéskor érvényes kötelező minimálbérnek a 25%-a (Család, 2023). „A teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított alaphír kötelező legkisebb összege (minimálbér) a teljes munkaidő teljesítése esetén 2023.

január 1-jétől havibér alkalmazása esetén 232 000 forint.” (Jogszába, 2022). Ez azt jelenti, hogy 2023-ban az állam 58 000 forintig téríti meg a sikeres nyelvvizsgákat (Család, 2023). 2023 december 1-től a kötelező minimálbér emelkedésével, megnőtt a támogatás maximális értéke, 66 700 forintra (Család, 2024).

1.4.3 Ifjúsági Garancia Program

Magyarországon három olyan régió (Dél-Dunántúl, Észak-Alföld és Észak-Magyarország) is található, ahol a korábban vizsgált NEET-ráta jelentősen meghaladja az európai uniós országok összesített átlagát. Ezen régiók számára kifejezetten előnyös lehet az Ifjúsági Garancia Program. A program egy uniós kezdeményezés, mely fiataloknak nyújt támogatást a munkaerőpiacon való elhelyezkedéshez. „Az IG (Ifjúsági Garancia) -rendszer keretében a tagországok kötelezettséget vállaltak arra, hogy 2015-től a 25 év alatti fiatalok a tanulás befejezését, illetve állásuk elvesztését követően rövid időn belül konkrét, érdemi ajánlatot kapjanak a programot megvalósító szervezettől.” (Ifjúsági Garancia Program, 2023). Az EU-s forrásokból finanszírozott program tehát támogatja azon fiatalokat, akik a NEET-ráta magas értékeiért felelősek. A program 2015-ös indulásánál hat hónap alatt, 2023-ban azonban már négy hónap alatt ajánlatot kell tenni az álláskereső fiatalok számára. 2021-től a programban megváltozott a fiatalok életkorára vonatkozó feltétel. 2021-től már a 30 év alatti, utolsó szakképzettséget 2011-ben megszerző fiatalok is megpályázhatják a „Fiatal szakképzettek munkatapasztalat-szerzést elősegítő támogatást” (Krekó et al., 2020). Ez egy 90 napos támogatási forma, amely tökéletes munkatapasztalat-, illetve gyakorlatszerzésre. „A támogatás mértéke a foglalkoztatót terhelő bruttó bér és tényleges átutalásra kerülő szociális hozzájárulási adó összegének 100%-a, de teljes munkaidő esetén havonta legfeljebb a megállapítás napján hatályos garantált bérminimum kétszerese.” (Ifjúsági Garancia Program, 2023). Lehetőség van egy adott munkaadó saját kiválasztására, de abban az esetben is megpályázható a program, ha még nincs kiválasztott munkaadó. Ebben az esetben az adott járási hivatal segít az összeköttetés megteremtésében (Ifjúsági Garancia Program, 2023). 2024 áprilisától megjelenik az Ifjúsági Garancia Plusz program is, ahol bértámogatással, albérleti és útiköltség-hozzájárulással segítik a 30 év alatti fiatal felnőtteket (HVG, 2024).

1.4.4 SZJA-támogatások

2022. január 1-től új adóalap-kedvezményt vehetnek igénybe a 25 év alatti fiatalok, amely szintén nagy segítséget jelent a pályakezdők számára. Az adóalap-kedvezmény értelmében nem

kell a 25 év alattiaknak személyi jövedelemadót fizetni egy bizonyos mértékig az összevont adóalapba tartozó, törvényben meghatározott jövedelmeik után (NAV1, 2022).

2023-ban több, mint 15%-kal emelkedett az az összeghatár, amiből még levonható az adóalap-kedvezmény. A 25 év alattiak kedvezményének összege havonta legfeljebb a Központi Statisztikai Hivatal hivatalos közleménye szerinti, teljes munkaidőben alkalmazásban állók tárgyévét megelőző év július hónapjára vonatkozó nemzetgazdasági szintű bruttó átlagkeresetének összege. 2023. január 1-től 499 952 forintban maximalizálták ezt a bizonyos összeghatárt. A kedvezmény számos jövedelem után jár. Ilyen jövedelem a munkabér, a táppénz, az egyéni vállalkozó vállalkozói kivétje vagy az átalányban megállapított jövedelme, az őstermelői jövedelem, a kifizetővel kötött megbízási és a felhasználási szerződésből származó jövedelem is. A kedvezmény azonban nem vehető igénybe az ingatlan-bérbeadásból származó jövedelem után (NAV2, 2022).

2023. január 1-től új adóalap-kedvezményben részesülhet az a 25. életévét betöltő fiatal anya, akinek a családi kedvezményre való jogosultsága magzatára, vér szerinti vagy örökbe fogadott gyermekére tekintettel a 30. életéve betöltését megelőző napig megnyílik. 2023-ban a kedvezmény összege, amiből még levonható az adóalap-kedvezmény, legfeljebb havonta 499 952 forint. Ez az érték megegyezik a 25 év alatti fiatalok SZJA-mentességének a maximum értékével. Természetesen, ha az összeg, amiből még levonható az adóalap-kedvezmény, meghaladja a meghatározott értéket, akkor is igénybe vehető a támogatás, csak ennek mértéke nem lehet több, mint 74 993 forint (499 952 15%-a). Az édesanyák korhatárának alsó és felső határának meghatározása azért fontos, mert ez a kedvezmény is ösztönző lehet ahhoz, hogy a nők fiatalon szüljenek, illetve, hogy ne is legyen túl korai a szülés, hiszen 25 év alatt a megfelelő anyagi biztonság kialakítása kevés fiatalnak sikerül (NAV3, 2023).

Az SZJA-mentesség kiterjed azon 25 év alatti fiatalokra is, akik diákmunkát vállalnak, avagy részmunkaidőben dolgoznak. A kedvezménnyel nemcsak adó, hanem adminisztráció-mentesség is jár. A kedvezmény tehát automatikus, csak akkor szükséges nyilatkozatot tenni, amennyiben az adott 25 év alatti fiatal nem szeretne, vagy csak részben szeretne élni a kedvezménnyel. A 2022-es év első hét hónapját tekintve, júliusban éltek a legtöbben a kedvezménnyel, ekkor mintegy 367 ezren lettek SZJA-mentesek. Érdekesség, hogy Magyarországon kívül csak Lengyelországban élhetnek a fiatalok az SZJA-kedvezménnyel, ahol a 26 év alattiak részesülhetnek támogatásban (Adó online, 2022).

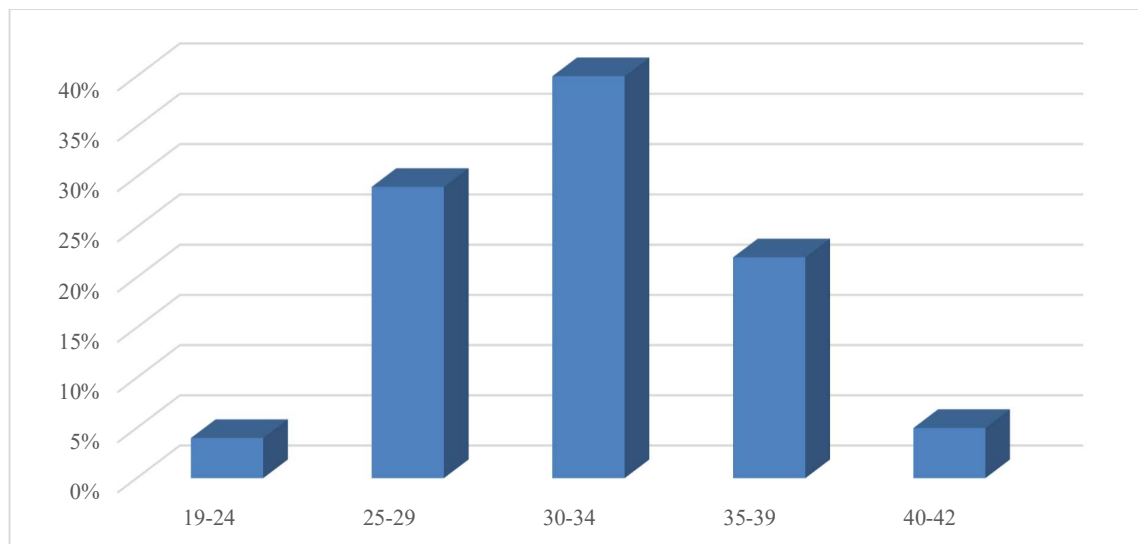
Az első házások számára is igénybe vehető SZJA-támogatás, bár ebben az esetben nem teljes (15%-os) mentességről beszélünk. Az a házaspár igényelhet SZJA-támogatást, akik közül legalább az egyik fél az első házasságát köti. A kedvezmény azonban csak 24 hónapig jár, utána már nem igényelhető újra. A kedvezmény mértéke azonban igen csekély, hiszen a maximális összeg ebben az esetben, amiből még levonható az adóalap-kedvezmény, 33 335 forint. A gyakorlatban ez annyit jelent, hogy 5 ezer forinttal lesz több a nettó kereset a támogatás igénybevételével, mint a kedvezmény nélkül. A kedvezmény nem automatikus, így azon házásoknak, akik élni tudnak a lehetőséggel, adóelőleg-nyilatkozatot kell tenniük. Az általam felsorolt három személyi jövedelemadó kedvezményen kívül még kedvezményt kapnak a négy vagy több gyermeket nevelő anyák (ez a kutatásom tekintetében nem releváns, hiszen a 25 év alatti fiatal nők az esetek nagy százalékában nem vállalnak legalább 4 gyermeket), a súlyos fogyatékkal rendelkezők (személyi kedvezmény) és a beteg gyermeket nevelő családok (családi kedvezmény). A kedvezményeket a következő sorrendben lehet igénybe venni: négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye, 25 év alatti fiatalok kedvezménye, 30 év alatti anyák kedvezménye, személyi kedvezmény, első házások kedvezménye, családi kedvezmény (NAV4, 2023).

1.4.5 Babaváró hitel

2019. július 1-jével vezette be a kormány a babaváró hitelt, amelyet azon házások vehetnek igénybe, akik 5 éven belül gyermeket vállalnak. Eredetileg 2022. december 31-ig tartott volna a babaváró hitel igénylési határideje, de a magyar kormány két évvel meghosszabbította a határidőt, így 2024. december 31-ig lehet igényelni a babaváró hitelt. A babaváró hitel igénylésének feltétele 2023. december 31-ig az volt, hogy az adott házaspár hölgy tagja 18 és 41 év közötti legyen (igényléskor nem tölthette be a 41. életévét), mindkét fél rendelkezzen magyarországi lakcímmel, mindkét fél köztartozásmentes legyen, illetve az egyik félnek igazolnia kell, hogy rendelkezik 3 éves társadalombiztosítás-jogviszonnyal, vagy felsőoktatásban részesült. 2020-ban eltörölték azt a szabályt is, miszerint mindkét félnek az első házasságukban kell lenniük. A hitel összege legfeljebb 10 millió forint lehet, melynek futamideje maximum 20 év. A törlesztőrészlet legfeljebb havi 50 ezer forint lehet, az állami kamattámogatás miatt pedig a kamat 0%-os. A hitelintézetek azonban nem kötelesek minden igénylő számára megadni a 10 millió forintos összeget, ha nem tartja a jövődöbéli ügyfeleket hitelképesnek. A futamidő végéig akkor lesz kamatmentes a hitel törlesztőrészlete, amennyiben a születést követő 60 napon belül bemutatásra kerül a kisgyermek anyakönyvi kivonata. Ha a

futamidő alatt pedig megszületik a második gyermek, akkor a fennálló tartozás 30%-a elengedésre kerül, a harmadik gyermek megszületése után pedig a teljes tartozást elengedik, ebben az esetben támogatássá alakul a kölcsön. A babaváró hitelnek a 0%-os kamat mellett az a legnagyobb előnye, hogy szabad felhasználású hitelről van szó, így megkönnyíti a fiatal házaspároknak az első saját lakás vagy egy új autó megvételét, de befektetési célra is előnyös lehet megigényelni a babaváró hitelt. Azonban a babaváró hitelnek, mint minden más hitelkonstrukciónak, megvan a maga buktatója. Amennyiben 5 éven belül se születéssel, se örökbefogadással nem érkezik meg a gyermek, akkor az igénybe vett kamattámogatást az 5 év lejártja után, az igénybe vett támogatást 120 napon belül vissza kell fizetni. Ilyen esetben azonban a hitel kamatát is ki kell fizetni, melynek mértéke az 5 éves ÁKK-átlaghozam $\times 1,3 + 4$ százalékpont (Portfolio, 2023). Az ÁKK-átlaghozam alatt az Államadósság Kezelő Központ referenciahozamait értjük. 2023. június elején az 5 éves átlaghozam 8,07% (AKK, 2023).

2024. január 1-től az igénylő házaspár hölgy tagjának 30 év alattinak kell lennie. 2024-ben még meg lehet igényelni a babaváró hitelt, azon házaspároknak is, ahol már a hölgy tag várandós, de 30 és 41 év közötti. Ez a kitétel azonban csak a 2024-es évre szól, 2025-től már nem lehet igénybe venni a babaváró hitelt azon házaspároknak, ahol a hölgy tag 30 évnél idősebb. A felvehető maximális hitelösszeg 2024. január 1-től 10 millió forintról 11 millió forintra emelkedett. A törlesztőrészlet felső határa is változott, 50 ezer forintról 51 ezer forintra emelkedett a törlesztőrészlet felső határa (Bankmonitor, 2023a).



9. ábra: A babaváró hitelt igénylők hölgyek eloszlása életkor szerint (2020)

Forrás: Saját szerkesztés a (Fellner et al., 2023)

A fent megjelenített diagrammon egy 2020-as felmérés eredményei láthatóak. Fontos megemlíteni, hogy a 30-42 éves hölgyek a babaváró hitelt igénylők 67%-át, azaz egyharmadát teszik ki. A fiatalok körében tehát nem olyan népszerű a babaváró hitel felvétele, de ez annak is köszönhető, hogy a 30 év alattiak nagyrésze nem teljesíti a hitelfelvételhez szükséges követelményeket (Fellner et al.; 2023).

1.4.6 Családi Otthonteremtési Kedvezmény

A Családi Otthonteremtési Kedvezmény egy olyan vissza nem térítendő otthonteremtési kedvezmény, amelyet új ingatlan építéséhez, új vagy használt ingatlan vásárlásához, de akár bővítéséhez is igénybe lehet venni tervezett vagy meglévő gyermekek után. Azon kisgyermekes fiatalok számára, akik ingatlanvásárlásra vagy építésre szánják el magukat, mindenképp segítséget nyújt a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK). 2023-ban a kedvezmény vér szerinti és örökbe fogadott gyermek után járt, ha a gyermek még nem érte el a 25. életévét. Új ingatlan esetében előre legfeljebb három, használt ingatlancél megvalósítása során két gyermek vállalása volt kötelező. (MNB, 2023e) A támogatás összege azonban nemcsak a gyermekek számától függött, hanem az ingatlan alapterületétől is. Új lakás esetében 2023-ban a legnagyobb mértékű támogatás 3 gyermek után és 60 négyzetméteres lakás vagy 90 négyzetméteres lakóház felett, 10 millió forint volt. Használt lakás esetén négy gyermek és 70 négyzetméteres ingatlan után 2 750 000 forint járt. A Családi Otthonteremtési Kedvezmény kiegészíthető volt egy legfeljebb 3%-os, futamidő végéig fix kamatozású lakáscélú kölcsönrel is. A kölcsön összege két gyermek esetén 10 millió forint, három vagy több gyermek esetén 15 millió forint volt. Ha nem, vagy csak részben teljesül a gyermekvállalás, akkor a kapott CSOK összegéből ki kell vonni a határidő lejártakor meglévő gyermekek után járó támogatás összegét, és azt késedelmi kamattal növelten kell visszafizetni. 2022-ben a kormány a CSOK késedelmi kamatát 5%-ban maximalizálta (OVB, 2023).

A kedvezményes hitelkonstrukciónak ugyanazok a feltételei, mint a CSOK plusz támogatásnak, így könnyen merülhet fel a kérdés, hogy vajon szembesülhet-e egy hitelfelvevő kockázatokkal a CSOK hitellel kapcsolatban (Bankmonitor, 2023b). Az alábbi táblázatban ugyanazon bank által kínált fix kamatozású hitelét és a CSOK Plusz hitelprogramját hasonlítom össze.

1. táblázat: Fix kamatozású hitel a CSOK Plusz-szal való összehasonlítása

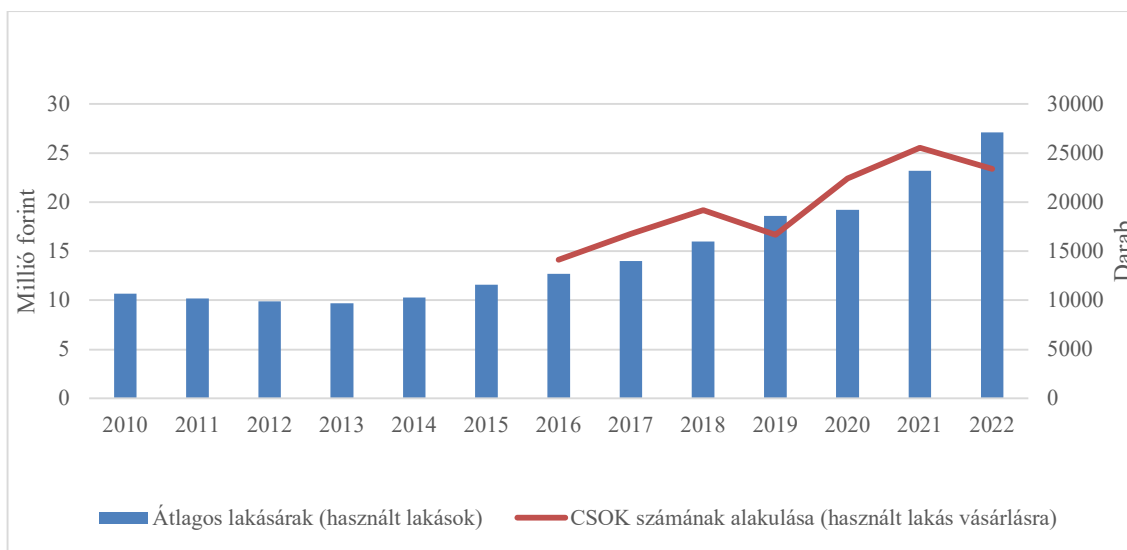
	Fix kamatozású lakáshitel	CSOK Plusz
THM	6,53%	3,04%

Havi törlesztőrészlet	110 428 forint	86 391 forint
Türelmi idős törlesztőrészlet	37 500 forint	-
Teljes visszafizetés	26 502 604 forint	20 147 186 forint
Futamidő	20 év	20 év

Forrás: Saját szerkesztés a Bankmonitor adatai alapján (Bankmonitor, 2024)

A Bankmonitor lakáshitel kalkulátorát használtam a két hitelkonstrukció összehasonlításához. Mindkét esetben 15 millió forint hitelösszeggel számoltam, 20 év futamidőre. A család havi jövedelmét pedig 550 000 forintban határoztam meg. A CSOK Plusz esetében mérvadó, hogy a meglévő gyermekek számánál nullát, a vállalt gyermekek számánál 3-at jelöltem meg. A táblázatból jól látszik, hogy abban az esetben, ha sikerül teljesíteni a három vállalt gyermeket, akkor egyértelmű, hogy a CSOK Plusz hitelkonstrukció nagyon kedvező a fiatalok számára. Ha azonban egy három babát vállaló párnak, akik éltek a CSOK plusz lehetőséggel, de egy gyermek sem született meg, a Bankmonitor számítása szerint a 20 millió forint körüli teljes visszafizetés helyett 38,7 millió forintot kell visszafizetniük. Ez az érték több, mint 10 millióval több, mint egy fix kamatozású lakáshitelnél. Ha például a három vállalt gyermekből csak két gyermek születik meg, akkor 20 millió forint helyett 30 millió forint lesz a teljes visszafizetés összege (Bankmonitor, 2023b; Bankmonitor 2024).

2024. január 1-től megjelent a CSOK Plusz, a legfeljebb 3%-os fix kamatozású lakáshitel. A hitelösszeg maximum 15, 30, 50 millió forint a meglévő és vállalt gyermekektől függően. A második és a harmadik új gyermek esetén 10-10 millió forintos hiteltartozás-elengedés történhet meg (Portfolio, 2024).



10. ábra: A CSOK hatása a lakáspiacra (2010-2022)

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján (KSH 2023a, KSH 2023c)

A Családi Otthonteremtési Kedvezményt számos fiatal igénybe veszi, amelyet a fenti ábra is jól mutat. 2010-től 2022-ig láthatóak az ábrán a magyarországi használt lakások átlagárai, amelynek értékét a baloldali függőleges tengely mutatja millió forintban. A jobboldali függőleges tengely a Családi Otthonteremtési Kedvezményt igénybe vevőinek a számát jelzi. 2022-ben például 23401 darab pár vette igénybe ezt az állami támogatási formát. Az ábra segítségével próbálom kimutatni azt, hogy a CSOK-nak valójában van-e árfelhajtó hatása az átlagos lakásárakra. A diagramhoz a 2010-től 2022-ig terjedő időszakban vizsgáltam a használt lakásokra vonatkozó átlagos lakásárakat és a használt lakások vásárlására igénybe vett Családi Otthonteremtési Kedvezmény számának alakulását. Mivel 2010 és 2015 májusa között még nem létezett ez az állami támogatási fajta, így az az időszak csak annyiban mérhető a kutatásomban, hogy akkor nem történt jelentős változás a lakásárak alakulásában Magyarországon. A 2020-as év előtti időszak emelendő ki az ábrán, hiszen akkoriban még nem volt koronavírus és a szomszédunkban háború, amelynek következtében inflációs nyomás vagy magas jegybanki alapkamat alakulhatott volna ki. 2015 májusában jelent meg a Családi Otthonteremtési Kedvezmény, és 2016 és 2018 között 6 millió forintos átlagár emelkedés ment végbe, ha a magyarországi használt lakásokat tekintjük. Látható, hogy ebben az időszakban jelentősen emelkedett a CSOK folyósítások száma is. 2020 és 2021 között jelentősen megugrottak a lakásárak, de ahogy korábban említettem, ekkor már jelen volt a folyamatosan emelkedő infláció és a magas jegybanki alapkamat is (KSH 2023a, KSH 2023c).

2 ANYAG ÉS MÓDSZERTAN

Az anyag és módszertan fejezetben részletezem az online felmérésem módszertanát, a felhasznált kérdéseket és az adatfeldolgozási eljárásokat, hogy átfogóan bemutathassam a kutatás menetét és az eredményeim hitelességét. Az online felmérés lehetővé teszi számunkra, hogy részletesen vizsgáljuk azon kérdéseket, amelyek segítségével jobban megérthetjük a 30 év alatti fiatalok gazdasági helyzetének dinamikáját és az állami támogatások szerepét az életükben.

A primer kutatásom előtt szekunder adatokat és információkat gyűjtöttem, hogy minél jobban átlátható legyen a fiatal korosztály helyzete Magyarországon. Külön, részletesen kitértem a lakáspiaci helyzetre, ami nagyban befolyásolja a 18-30 éves korosztály egzisztencia-kialakítását. A szekunder adatgyűjtés során az elsődleges cél az volt, hogy teljeskörű áttekintést szerezzek az adott korosztály megélhetését, pályakezdését befolyásoló makrogazdasági környezetről. Kutatásomban megvizsgáltam azon állami támogatásokat is, amelyek megkönnyítik a fiatal felnőttek karrierkezdését. Szekunder kutatás keretében számos hazai és nemzetközi statisztikai adatokkal foglalkozó szervezet adatait és tudományos folyóiratokban megjelent cikket használtam fel. A tudományos folyóiratokban megjelent cikkek keresésében a Google Scholar keresőfelület volt segítségemre.

A primer kutatásom teljesítéséhez Google űrlapokat használtam. Nem minden válaszadó kapta ugyanazokat a kérdéseket, hiszen több szűrőkérdéssel dolgoztam, aminek a segítségével alakítottam ki a kérdőívben résztvevők „kérdésútját”. Az alábbi kutatási kérdésekkel mértem fel a 18-30 éves korosztály nehézségeit, problémáit az élet bizonyos területein, illetve az állami támogatások hasznosságát, hajlandóságát a fiatalok körében:

Az alábbi kutatási témák mentén mértem fel a 18-30 éves korosztály nehézségeit, problémáit az élet bizonyos területein, illetve az állami támogatások hasznosságát, hajlandóságát a fiatalok körében:

1. Az otthonról kapott „induló csomag” felmérése
2. Lakásvásárlás a fiatalok körében
3. Állami támogatások igénybevétele, szükségessége a 18-30 évesek életében
4. Hitelfelvételi hajlandóság

A primer kutatásomhoz azért a kérdőív-formátumot választottam, mert szerintem a kérdőíves kutatások lehetővé teszik a standardizált kérdéssorok használatát, amelyek segítenek az eredmények összehasonlításában más kutatásokkal vagy a különböző csoportok között. A

kérdőív megosztása előtt egy pilot tesztet ($N_p=29$) végeztem, szintén online formában. A pilot kutatás segített a kutatási módszerem hatékonyságának és alkalmazhatóságának felmérésében, valamint az esetleges problémák vagy kihívások előrejelzésében és megoldásában. Nagyon hasznosnak éreztem a próbakérdezést, hiszen számos olyan visszajelzést kaptam, amelyek segítségével úgy tudtam alakítani a kérdéseket, hogy az azokra adható válaszok a kutatásomhoz használhatóbbak, értelmezhetőbbek legyenek. A pilot tesztet 2023 decemberében végeztem el.

Az adatfelvétel időszaka 2024. január 3. és 2024. március 23. között zajlott le a végleges kérdőívet illetően. Teljesen anonim módon zajlott a kitöltés, hiszen nem tartalmazott olyan kérdéseket a kérdőív, amelyek alapján be lehet azonosítani az egyes kitöltőket. A válaszadók egy részének közvetlenül küldtem el a kérdőív hozzáférését, de a kérdőív linkjének a megosztásához használtam a közösségi média felületeit is. A végleges kérdőívet összesen 262 olyan fiatal töltötte ki, akik már betöltötték a 18. életévüket, de még nem múltak el 30 évesek. Azonban 24 főt ki kellett zárnom, mert egy vagy néhány esetben több kérdésre értékelhetetlen válasz érkezett a részükről, így a minta elemszáma 238 ($N_1=238$).

Az eredményeim kimutatásához az IBM SPSS Statistics 25 matematikai-statisztikai elemzőszoftvert használtam. Mivel a válaszlehetőségek nagy része szöveges (igaz-hamis és feleletválasztós) volt, ezért kódolást kellett végrehajtanom az SPSS használata előtt. A kódolást a Microsoft Excel programban végeztem, majd a kapott eredményeket diagrammok segítségével ábrázoltam, amelyek elkészítéséhez szintén az Excelt használtam. Kutatásomban mind leíró statisztikát, mind matematikai-statisztikai módszereket használtam. Az összefüggések vizsgálatára Khi-négyzet próbákat, illetve Kruskal-Wallis tesztet végeztem. A szignifikancia-szintet minden esetben 5%-ban határoztam meg, ehhez hasonlítottam a „p” értékeket, ami megmutatta, hogy van-e szignifikáns összefüggés vagy eltérés a vizsgált függő és a független változók között. Khi-négyzet próbák és a Kruskal-Wallis teszt esetén figyelni kellett arra is, hogy a próbák és a teszt feltételei is teljesüljenek. A Khi-négyzet próba arra válaszol, hogy egy függő, illetve egy független változó között van-e szignifikáns összefüggés. Mind nominális, mind ordinális változók esetén alkalmazhatjuk a Khi-négyzet próbát. A próba feltétele, hogy a kereszttábla celláiban (minimum 20%-ában) az elvárt gyakoriságnak nagyobbnak kell lennie, mint 5. A Kruskal-Wallis teszt esetén ordinális változókat vizsgálunk (Universität Zürich, 2023). A teszt elvégzése során arra kerestem a választ, hogy van-e szignifikáns eltérés az egyes településtípusok között egy adott kérdésben.

A kérdőív legelején megvizsgáltam a kitöltők szocio-demográfiai háttérváltozóit, melynek az eredményeit az alábbi táblázat foglalja össze:

2. táblázat: A válaszadók megoszlása szocio-demográfiai háttérváltozók szerint

A válaszadók megoszlása nemek szerint	Fő	%
Férfi	105	44,1
Nő	133	55,9
A válaszadók megoszlása életkor szerint	Fő	%
18	6	2,5
19	8	3,4
20	28	11,8
21	35	14,7
22	46	19,3
23	27	11,3
24	19	8,0
25	14	5,9
26	13	5,5
27	6	2,5
28	10	4,2
29	12	5,0
30	14	5,9
A válaszadók megoszlása településtípus szerint	Fő	%
Főváros	38	16,0
Megyeszékhely	90	37,8
Város	79	33,2
Falu/község	31	13,0
A válaszadók megoszlása aszerint, hogy hányan élnek egy háztartásban	Fő	%
1	25	10,5
2	62	26,1
3 vagy 4	125	52,5
5 vagy 6	26	10,9
Több, mint 6	0	0,0

A válaszadók megoszlása aszerint, hogy mekkora a havi nettó egy főre jutó jövedelem a háztartásukban	Fő	%
Kevesebb, mint 200 000 forint	28	11,8
200 000-300 000 forint	62	26,1
300 000-400 000 forint	57	23,9
400 000-500 000 forint	48	20,2
500 000-600 000 forint	16	6,7
600 000-700 000 forint	8	3,4
700 000-800 000 forint	3	1,3
800 000-900 000 forint	7	2,9
900 000-1 000 000 forint	5	2,1
Több, mint 1 000 000 forint	4	1,7
A válaszadók megoszlása legmagasabb iskolai végzettség szerint	Fő	%
Kevesebb, mint 8 általános	5	2,1
Általános iskola	4	1,7
Középiskola (gimnázium, szakgimnázium/szakközépiskola, szakiskola)	144	60,5
Felsőfokú végzettség	85	35,7
A válaszadók megoszlása aszerint, hogy folytatnak-e jelenleg tanulmányokat	Fő	%
Igen, nappali tagozatosként (középiskola, technikum, egyetem)	141	59,2
Igen, levelező/esti tagozatosként	23	9,7
Nem	74	31,1
A válaszadók megoszlása családi állapot szerint	Fő	%
Házas	37	15,5
Kapcsolatban	97	40,8
Egyedülálló	104	43,7
A válaszadók megoszlása a gyermekeik számától függően	Fő	%
Nincs gyermekem	213	89,5

1	11	4,6
2	11	4,6
3	3	1,3
Több, mint 3	0	0,0

Forrás: Saját szerkesztés

A mintát tekintve a nemek eloszlásában nincs nagy különbség, 55,9-44,1% a nemek aránya. A korosztályt tekintve a legtöbb kitöltést a 21-22 évesek szolgáltatták, a kitöltések 34%-át ők töltötték ki. Azonban az általam vizsgált legidősebbek, a 29-30 évesek aránya is 10,8%, tehát őket sem lehet alulreprezentáltnak nevezni. A kérdőívet kitöltők lakóhelyét tekintve, minden településtípusról érkeztek válaszok a kutatásomhoz, ami azért is fontos, mert részletesen vizsgálom a lakáspiaci helyzetet, amely természetesen nem egyezik meg a fővárosban, illetve egy faluban. A kitöltések száma alapján elmondható, hogy a kutatásom nem reprezentatív az alacsony elemszám és a minta egyenlőtlen összetétele miatt. Az eredményem tehát nem tükrözi hitelesen a magyar fiatalok (18-30 éves korosztály) helyzetét a lakáspiacon, a hitelfelvételi hajlandóságukat, az „otthonról kapott induló csomagjukat”, illetve az állami támogatásokkal való kapcsolatukat. Az eredmények csak feltáró jellegűek, iránymutatásként szolgálhatnak későbbi kutatásaimhoz.

3 EREDMÉNYEK ÉS AZOK ÉRTÉKELÉSE

3.1 Az otthonról kapott „induló csomag” felmérése

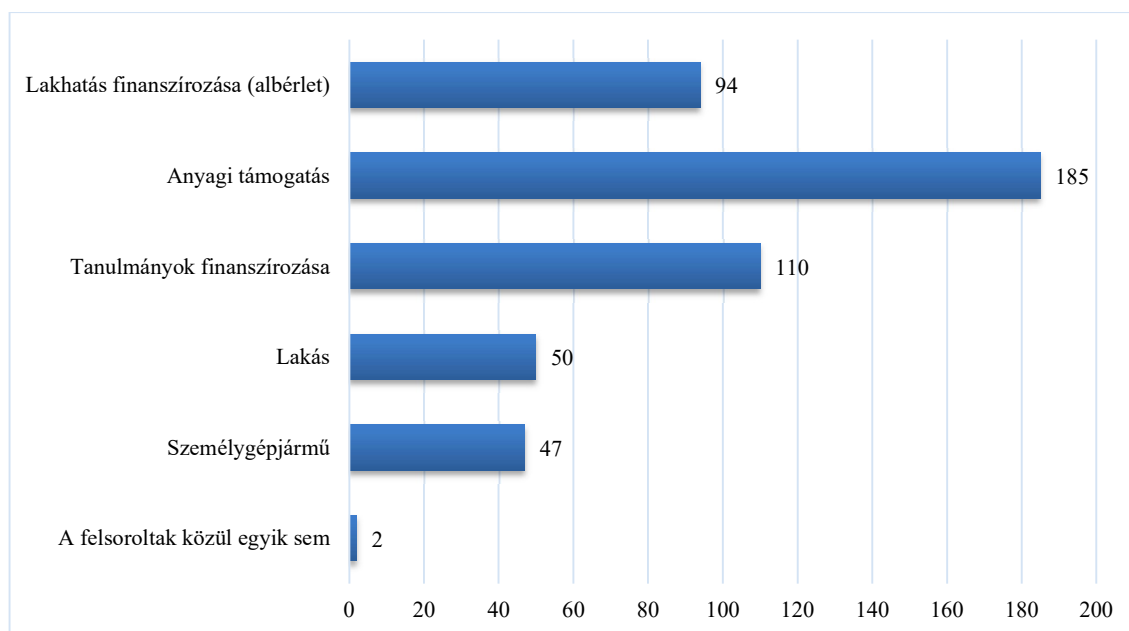
Az eredményeket az alábbi kutatási kérdések mentén elemeztem, értékeltem:

1. Az otthonról kapott „induló csomagok” befolyásolják-e a 18-30 éves korosztály hitelfelvételi szokásait?
2. Van-e szignifikáns összefüggés aközött, hogy valaki kapott otthonról támogatást és aközött, hogy rendelkezik-e már az adott személy saját lakással?
3. Van-e szignifikáns összefüggés a 18-30 éves korosztály jövedelme, illetve a saját lakások megléte között?
4. Van-e szignifikáns összefüggés a 18-30 éves korosztály nettó jövedelme és a saját lakással való rendelkezés között?
5. Az egyes településtípusok befolyásolják-e a 18-30 éves korosztály maximális árkeretét egy 50 négyzetméteres lakásra?
6. Az otthonról kapott támogatás hatással van-e arra, hogy egy adott 18-30 éves fiatal felnőtt igénybe veszi a fiataloknak szóló állami támogatásokat?
7. Melyek azok a területek a fiatalok életében, amelyek miatt a hitelfelvétel lehetőségét igénybe veszik?
8. A lakással rendelkező fiatalok lakásain van-e/volt-e hitel? Ha igen, ki volt a hitelfelvevő?
9. Miért nem éltek még a fiatalok a hitelfelvétel lehetőségével?

A kutatásom megkezdése előtt szóban megkérdeztem a kortársaim között, hogy ki rendelkezik lakással, avagy hitellel. Azt tapasztaltam, hogy nagyon sok fiatalnak segítenek otthonról a szülők, családtagok. Az otthonról kapott támogatás mértékének felmérése kulcsfontosságú annak megértéséhez, hogy milyen mértékben függenek a fiatalok a családi támogatástól az önálló életkezdésükhöz. A kapott adatok segítenek azonosítani azokat a területeket, ahol a fiataloknak jelentős támogatásra van szükségük az önálló életvitelhez, és ahol esetlegesen magasabb a függőség mértéke. Az otthonról kapott támogatás mérésével feltárhatóak azok a tényezők, amelyek befolyásolják a fiatalok anyagi helyzetét és mobilitását.

A kutatásomban résztvevő 238 főből 208-an kaptak valamilyen támogatást szüleiktől, családtagjaiktól. Ami azt jelenti, hogy a megkérdezettek 87,4%-a kapott otthonról „induló

csomagot”. Kérdőívemben felmértem azt is, hogy milyen típusú támogatással könnyítették, könnyítik meg a fiatalok pályakezdését a kérdőívben résztvevő fiatalok szülei, családtagjai.



11. ábra: Szülőktől, családtagoktól kapott támogatások a támogatott területek szerint
Forrás: Saját szerkesztés

Fontos kiemelni, hogy a kérdőívet kitöltőknek lehetőségük volt több válaszlehetőséget is megjelölni, illetve egyéb válaszokat is megadni, de azzal a lehetőséggel nem élt senki. A mintában itt már csak azok szerepelnek, akik az előző kérdésre, miszerint kapnak-e, kaptak-e otthonról támogatást, igennel feleltek. A kapott eredmények azt mutatják, hogy az anyagi támogatás a leggyakoribb formája az otthonról kapott „induló csomagok” közül, amelyet a résztvevők több, mint 88%-a említett. Ez az adat alátámasztja azt, hogy az anyagi segítség fontos az egyének önálló életének elindításában és előrehaladásában, illetve, hogy a szülők, családtagok is fontosnak tartják az anyagi biztonság előteremtését a fiatal felnőttek számára. A tanulmányok finanszírozására kapott támogatás, illetve a lakhatás finanszírozása (albérlet) következik a sorban, hiszen ezt a két válaszlehetőséget a mintában szereplők 52,9%-a, illetve 45,2%-a jelölte meg. Rokonoktól kapott lakással pedig a megkérdezettek 24%-a rendelkezik. Szembetűnő a különbség a mintában szereplő fiataloknál a lakhatással kapcsolatos támogatásokat illetően. Több, mint kétszer annyi válasz érkezett az albérlet finanszírozására, mint a kapott lakásra, így általánosságban elmondható, hogy a szülők, rokonok inkább az albérlet finanszírozásában segítik a fiatalokat, minthogy saját lakás vásárlásában. A fiatalok lakhatásának kérdése viszont prioritást élvez a szülőknél, rokonoknál, hiszen a támogatást

nyújtó családtagok majdnem 60%-a segít vagy korábban segített a lakhatás megoldásában, például lakásvásárlással, albérlet finanszírozásával, de ha az adott fiatal még nem hagyta el a „szülői otthonát”, azt is ide soroljuk, hiszen akkor a szülők fizetik a lakhatás költségeit.

A korábbi, szakirodalmi részben, részletesen kifejtettem, hogy 2015-ben könnyebb volt saját lakást vennie a 18-24 éves korosztálynak. A mostani kutatásom azonban azt mutatja, hogy azok, akik nem kaptak szülőktől, rokonoktól támogatást, azok inkább a 18-30-as korosztály második felében járnak már, hiszen átlagéletkoruk 25,6. Akik pedig kaptak otthonról „induló csomagot”, azoknak az átlagéletkoruk 22,95. A különbségnek többféle oka is lehet. Onnan is meg lehet közelíteni, hogy az adott szülők, családtagok rosszabb életszínvonalon élnek, így nem engedhetik meg maguknak, hogy támogassák a fiatalokat. A másik megközelítés szerint pedig például könnyebb volt a 18-24 éves korosztálynak lakáshoz jutnia pár évvel ezelőtt, ami arra utalhat, hogy kevésbé szorultak rá a fiatal felnőttek a pályakezdési, családtól kapott támogatásra.

A következő kutatási kérdésemben arra voltam kíváncsi, hogy vajon az otthonról kapott „induló csomagok” befolyásolták-e a 18-30 éves korosztály hitelfelvételi szokásait. Az eredmény kimutatásához Khi-négyzet próbát alkalmaztam.

3. táblázat: Az otthonról kapott „induló csomag” és a hitelfelvétel vizsgálatának keresztábrája

	Éltél-e már valamilyen hitellehetőséggel?		
Kaptál-e valamilyen támogatást szüleidtől, családtagjaidtól?	Nem	Igen	Összesen
Nem	13	17	30
Igen	156	52	208
Összesen	169	69	238

Forrás: Saját szerkesztés

A szignifikancia szintet a szokásos 5%-ban határoztam meg. A kapott eredményem, $p < 0,01$, ami azt jelenti, hogy van szignifikáns összefüggés az otthonról kapott „induló csomag” és a hitelfelvételi szokások között a fiatalok körében. Ahhoz, hogy megvizsgáljam a kapcsolat szorosságát, a Cramer’s V mutatót számoltam ki az SPSS rendszer segítségével, amely mutató két nominális változó közötti kapcsolat erősségét mutatja meg. Az asszociációs mérőszám értéke 0,232 lett, ami arra utal, hogy bár van kapcsolat a fiatalok otthonról kapott „induló

csomag” és a hitelfelvételi szokásuk között, de a kapcsolat gyengének mondható. Ahogy már a korábbiakban is leírtam, összesen 30 olyan fiatal töltötte ki a kérdőívet, akik nem kaptak otthonról kapott támogatást. A 30 főből összesen 17-en kerültek már olyan helyzetbe életük során, hogy hitelt kelljen felvenniük. A teljes mintában pedig összesen 69 olyan fiatal volt, akik már életük során vettek fel hitelt bármilyen célra. Ez azt jelenti, hogy míg azok, akik nem kaptak „induló csomagot” otthonról, 56,7%-uk vett már vett fel hitelt, míg azon 18-30 évesek, akiket támogattak, mindössze 33,2%-uk fordult a hitelfelvétel lehetőségéhez.

Szekunder kutatásom elvégzése során azt tapasztaltam, hogy 30 év alatt nagyon nehéz szülői segítség nélkül lakáshoz jutni. A kutatási eredményem alapján ez az állítás nem feltétlen igaz. Azon 30 fiatal közül, akik nem kaptak anyagi vagy egyéb jellegű támogatást, 11 fő rendelkezik saját lakással. Azonban azt fontos megjegyezni, hogy mind a 11 fő élt a hitelfelvétel lehetőségével, és minden esetben az adott személy volt a hitelfeltevő. Khi-négyzet próba segítségével mértem fel, hogy van-e szignifikáns összefüggés aközött, hogy valaki kapott otthonról támogatást és aközött, hogy rendelkezik-e már az adott személy saját lakással.

4. táblázat: Az otthonról kapott „induló csomag” és a saját lakással való rendelkezés vizsgálatának a keresztábrája

	Rendelkezel-e saját lakással?		
Kaptál-e valamilyen támogatást szüleidtől, családtagjaidtól?	Nem	Igen	Összesen
Nem	19	11	30
Igen	159	49	208
Összesen	178	60	238

Forrás: Saját szerkesztés

A szignifikancia szintet ezen Khi-négyzet próba esetén is 0,05-nek határoztam meg. Az IBM SPSS Statistics 25 matematikai-statisztikai elemzőszoftver segítségével kapott „p” érték 0,122 lett, ami arra enged következtetni, hogy attól, hogy egy adott fiatal támogatnak, támogattak a szülei, családtagjai, még nem biztos, hogy saját lakással is rendelkezik.

3.2 Lakásvásárlás a fiatalok körében

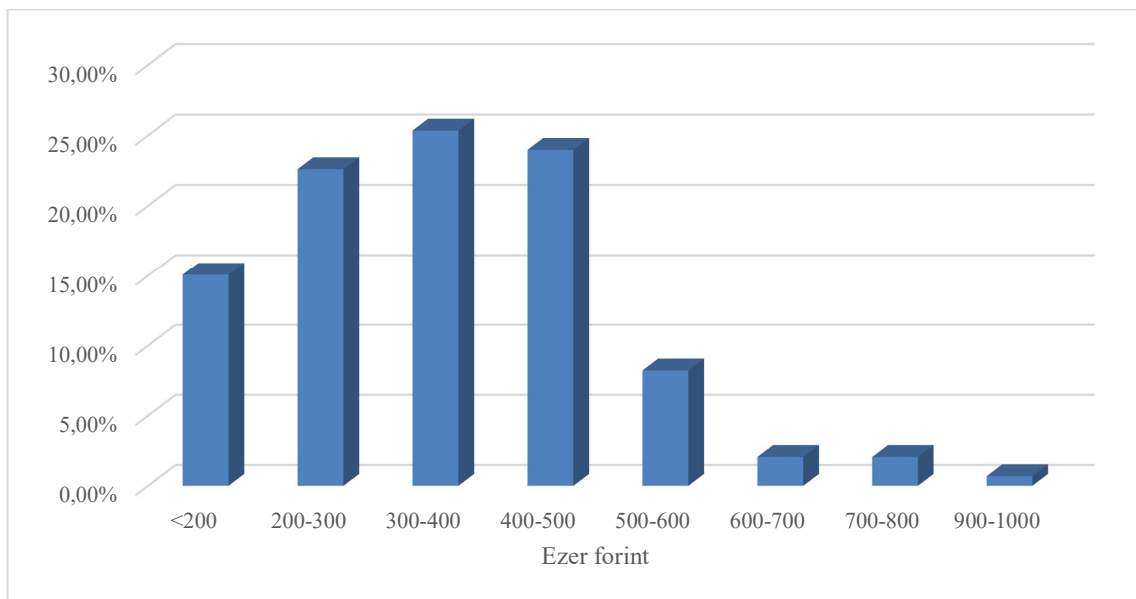
A fiatalok lakhatási helyzetére azért helyezek ekkora hangsúlyt, mert ez egy fontos társadalmi és gazdasági kérdés, mivel az otthoni stabilitás és biztonság alapvető hatással van az egyének életminőségére és jövőbeli kilátásaira. A saját lakással rendelkező fiatalok aránya jelzi

a lakhatási lehetőségek elérhetőségét és a fiatalok anyagi függetlenségének szintjét. Az adatok segítenek azonosítani azokat a területeket, ahol további támogatásra van szükség a fiatalok lakhatási helyzetének javítása érdekében. A fiatalok lakáshoz jutásának és megtartásának elősegítése hozzájárulhat a gazdasági és társadalmi stabilitás megőrzéséhez hosszú távon.

A fiatalok lakásvásárlásait és hajlandóságukat egy saját lakás megvásárlásához úgy vizsgáltam meg, hogy külön választottam azokat, akik már rendelkeznek bejelentett, állandó munkahellyel, és azokat, akik még nem.

A felmérésben résztvevő 18-30 évesek 61,3%-a (146 fő) rendelkezik bejelentett, állandó munkahellyel, míg 38,7%-uk (92 fő) jelenleg nem rendelkezik állandó munkaviszonnyal. A szakirodalmi áttekintés részben részletesen elemeztem a NEET (Youth not in employment, education or training) rátát Magyarország NUTS 2-es régióira levetítve. A NEET ráta azt mutatja meg, hogy a fiatal korosztály hány százaléka se nem foglalkoztatott, és jelenleg sem oktatásban, sem egyéb képzésben nem részesül. A kutatásomban résztvevő 18-24 évesek (a szakirodalmi áttekintésben is ezt a korosztályt vizsgáltam) 1,2%-a se nem foglalkoztatott, és jelenleg sem oktatásban, sem egyéb képzésben nem részesül. Ez az érték jócskán elmarad a legalacsonyabb értékű NUTS 2-es NEET ráta értékétől (Budapest, 7,3%). Fontos tehát ismét kiemelni, hogy a kutatásom nem reprezentatív, és iránymutatásként szolgál, nem Magyarország egészére érvényes tényeket közlök.

Dolgozatomban nagy hangsúlyt fektetek a lakáspiaci helyzet elemzésére, hiszen a megfelelő stabilitás eléréséhez szerintem mindenképp szükség van egy saját lakásra. A következő vizsgálatomban azt szeretném felmérni, hogy van-e szignifikáns összefüggés a 18-30 éves korosztály jövedelme, illetve a saját lakások megléte között. Természetesen ezen felmérésben csak azok vettek részt, akik rendelkeznek állandó, bejelentett munkahellyel. Azért gondoltam fontosnak ezt a felmérést elvégezni, mert a kapott eredmény segít megérteni, hogy mennyire elérhetőek a lakásvásárlási lehetőségek a fiatalok számára, akár kapott segítség nélkül is. Ha kimutatható egy erős kapcsolat a jövedelem és a saját lakással való rendelkezés között, az azt jelentheti, hogy a magasabb jövedelmű fiatalok könnyebben jutnak saját otthonhoz, míg az alacsony jövedelemmel rendelkezők számára ez nehezebb. Kérdőívemben felmértem a fiatalok havi, nettó, adózás utáni jövedelmét.



12. ábra: A nettó átlagkereset megoszlása a fiatalok körében

Forrás: Saját szerkesztés

A válaszlehetőségeknél a 200 000 alatti és az 1 000 000 feletti (erre nem volt példa) jövedelmek mellett 100 000-es intervallumok jelentek meg. Mivel 500 000 feletti nettó havi jövedelemmel összesen csak 19-en rendelkeznek, ami 13%-a a munkahellyel rendelkezőknek, így összevontam az 500 000 feletti jövedelemmel bírókat.

A keresztábra elkészítése után megállapítható, hogy a Khi-négyzet próba alkalmazásainak feltételei teljesülnek.

5. táblázat: A 18-30 éves korosztály nettó jövedelmének (ezer forint) és a saját lakással való rendelkezésnek a keresztábrája

		Mennyi a havi nettó, adózás utáni jövedelmed?					Összesen
		<200	200-300	300-400	400-500	>500	
Rendelkezel-e saját lakással?	Nem	18	23	25	23	9	98
	Igen	4	10	12	12	10	48
Összesen		22	33	37	35	19	146

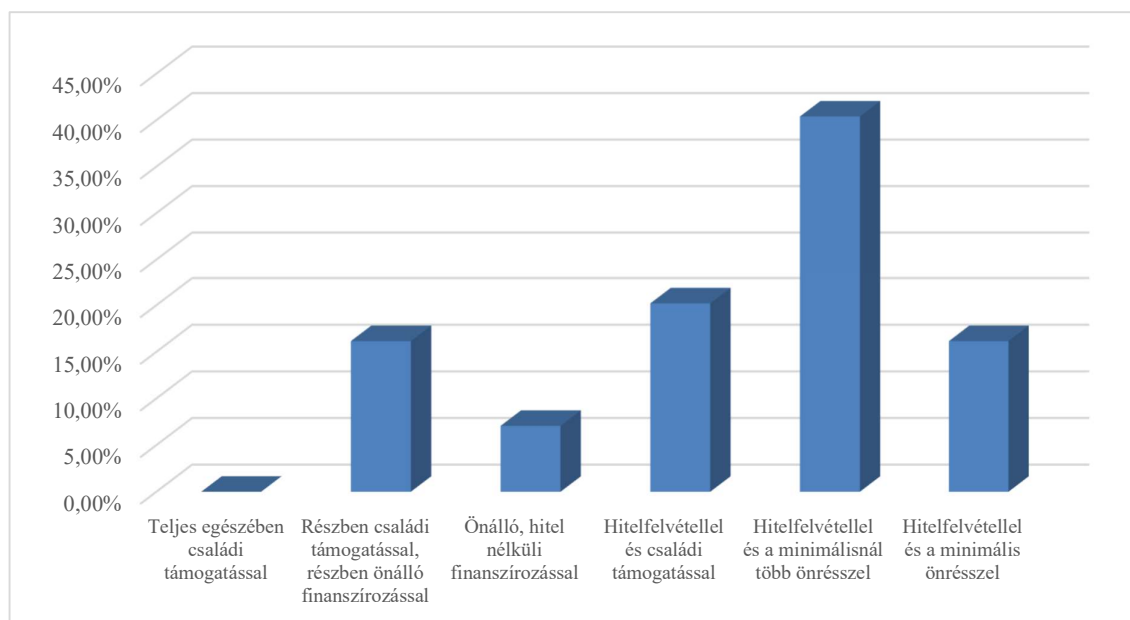
Forrás: Saját szerkesztés

A Khi négyzet próba elkészítése után az eredménytáblázatban megjelenő szignifikancia szint 0,227. A szignifikancia szintet, mint valamennyi matematikai-statisztikai próba esetén

0,05-ben határoztam meg. Így a kapott eredmény arra utal, hogy nincs szignifikáns összefüggés aközött, hogy egy adott 18-30 éves fiatal felnőttnek mekkora a jövedelme, illetve aközött, hogy rendelkezik-e saját lakással. A kapott eredmény részben jelentheti azt is, hogy míg egyes fiataloknak lehetőségük van saját lakáshoz jutni családi támogatás révén, függetlenül jövedelmüktől, míg másoknak a magas jövedelem sem jelent egyenes utat a saját ingatlanhoz.

A mintában szereplő, munkahellyel rendelkezők 32,9%-ának, míg a munkahellyel nem rendelkezők 13%-ának van saját lakása. Kijelenthető tehát, hogy akik munkahellyel rendelkeznek, azok nagyobb százalékban rendelkeznek saját lakással, még akkor is, ha a fiatalok jövedelemszintje és a saját lakással való rendelkezés között nem mutatható szignifikáns összefüggés. Figyelembe kell viszont azt is venni, hogy azok közül, akik munkahellyel és saját lakással is rendelkeznek, 45,8% a szülőktől, rokonoktól kapták a lakást, és nem feltétlenül annak köszönhető a saját lakás megléte, hogy állandó jövedelmük van.

A saját ingatlan vételével kapcsolatos terveket is felmértem kérdőívemben azon fiatalok körében, akik még nem birtokolnak saját lakást. A munkahellyel, de saját lakással nem rendelkezők 59,2%-a, míg a munkahellyel és saját lakással sem rendelkezők 51,2%-a tervezi, hogy az elkövetkező 5 évben lakást vesz, akár hitelfelvétellel együtt is. Azok körében, akik tervezik, hogy lakást vásárolnak 5 éven belül, felmértem, hogy elképzeléseik szerint hogyan fog megvalósulni a finanszírozás.

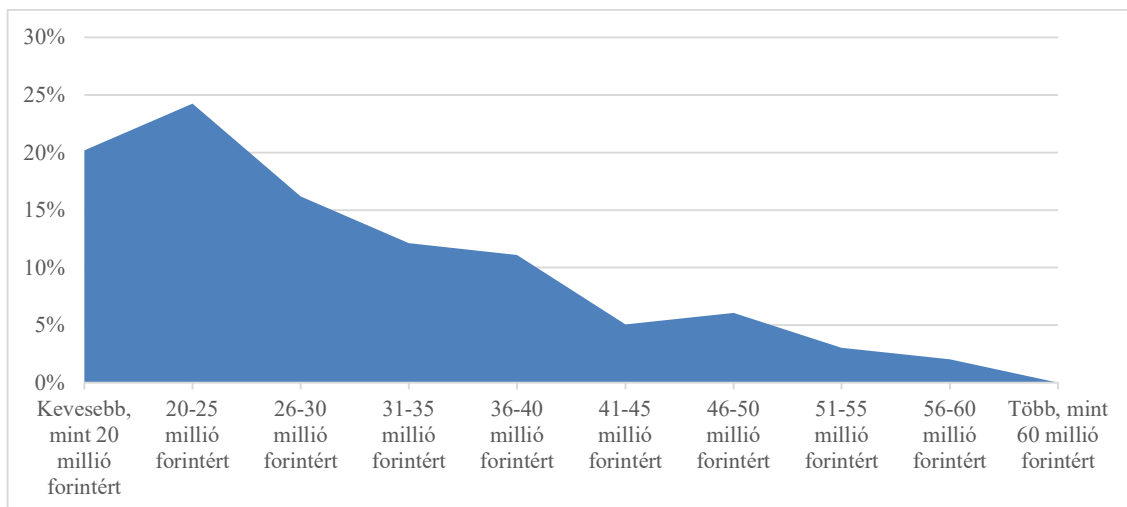


13. ábra: A lakásvásárlás tervezett finanszírozási formájának megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

A lakásvásárlás terveivel rendelkező fiatalok 40,4%-a gondolja úgy, hogy hitelfelvétellel és a minimálisnál több öneréssel fog megvalósulni a lakás finanszírozása a közeljövőben. Dolgozatom Szakirodalmi áttekintés című részében említést tettem arról, hogy az új szabályozás értelmében már csak 10% önerő szükséges az első lakás megvásárlásához, ami azt jelenti, hogy akik ezt a választ adták meg, azok úgy gondolják, hogy 10%-nál nagyobb önerővel tudnak belevágni egy lakáshitel-felvételbe. 20,2%-ot ért el a hitelfelvétel és a családi támogatás kombinációja. A válaszadók 16,6%-a tervezi, hogy a lakásvásárlás hitelfelvétellel és a minimális öneréssel fog végbe menni. Ugyanezen arányt érte el a részben családi támogatás, részben önálló finanszírozás is. A 99-ből 7 fő (7,1%) stabilnak érzi anyagi helyzetét, hiszen ők az önálló, hitelfelvétel nélküli finanszírozást tervezik. Érdekesség, hogy azon fiatalok, akik nem kaptak lakást eddig szüleiktől, rokonoktól már nem is bíznak benne, hiszen egy fő sem jelölte meg a „teljes egészében családi támogatással” válaszlehetőséget.

A következő kutatási részben továbbra is azon fiatal felnőttek kerültek bele a mintába, akik nem rendelkeznek jelenleg lakással, de az elkövetkezendő 5 évben tervben van egy saját lakás vásárlása. A mintában szereplő fiatalokat kérdeztem arról, hogy a saját lakóhelyén maximum mennyit áldozna egy 50 négyzetméteres lakásra. A fiatalok maximum árkeretének felmérése egy 50 négyzetméteres lakás vásárlására több fontos információt is nyújthat a szakdolgozatomban. Először is segít megérteni a fiatalok anyagi lehetőségeit és lakásvásárlási preferenciáit. Másodszor pedig a felmérés eredményei lehetőséget nyújtanak a fiatalok lakhatási igényeinek jobb megértésére. Az eredmények eloszlását a következő ábra mutatja.



14. ábra: Egy 50 négyzetméteres lakásért maximum kifizetett összeg

Forrás: Saját szerkesztés

A válaszadók majdnem negyede maximum 20-25 millió forintot lenne hajlandó fizetni a lakóhelyén egy 50 négyzetméteres lakásért. Azonban a mintában szereplő fiatalok 14,1%-ának van 41 millió forint feletti maximum árkerete egy 50 négyzetméteres lakás vásárlására. Mivel a felmérés kérdése az adott személy lakóhelyén található lakásokra vonatkozott, így úgy tudunk részletes tájékoztatást kapni a témában, ha az egyes lakóhelyekről érkező válaszokat külön szedjük.

A fővárosban a 2022-es adatok alapján 56 450 000 forint volt átlagban egy 50 négyzetméteres lakás (KSH, 2023a). Ezzel szemben, ha a kapott eredményeket nézem a fővárosi fiatalok 81,25%-a kevesebb, mint 50 millió forintot fizetne maximum egy 50 négyzetméteres lakásért. A vármegyeszékhelyeken 32 550 500 forint, a városokban 34 600 000 forint, míg a községekben 32 100 000 forint az átlag (KSH, 2023a). Ehhez képest a kutatásomban résztvevő vármegyeszékhelyi lakosok 59,46%-a 30 millió forintnál, a városi fiatalok 50%-a szintén 30 millió forintnál, míg a faluban, községben élők 91,67%-a 25 millió forintnál nem fizetne többet. Elmondható tehát, hogy a fővárosi, illetve a falusi fiatalok nagyrésznél megfizethetőnek tartott árak eltérnek a valóságtól.

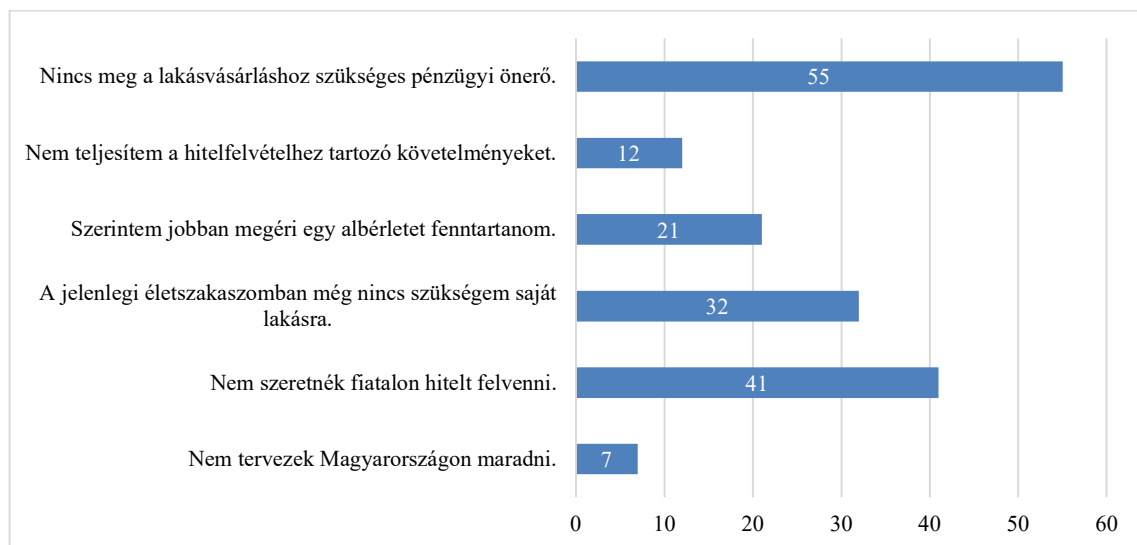
6. táblázat: Az egyes lakóhely-típuson élő fiatalok maximális árkerete (M=millió forint) egy 50 négyzetméteres lakásért a lakóhelyükön

	<20 M	20- 25M	26- 30M	31- 35M	36- 40M	41- 45M	46- 50M	>50M	Összesen
Falu/község	7	4	-	1	-	-	-	-	12
Város	6	12	5	3	5	1	-	2	34
Vármegyeszékhely	7	8	7	7	3	4	1	-	37
Főváros	-	-	4	1	3	-	5	3	16

Forrás: Saját szerkesztés

Statisztikai módszer nélkül is megállapítható a tény, hogy az egyes településtípusok befolyásolják a 18-30 éves korosztály maximális árkeretét egy 50 négyzetméteres lakásra. Az IBM SPSS Statistics 25 szoftver segítségével Kruskal-Wallis teszttel kerestem a választ arra, hogy van-e szignifikáns eltérés az egyes településtípusok között az említett témában. Az ár-intervallumokat számokkal láttam el (1-7-ig). A Kruskal-Wallis teszt eredménye alapján ($H=28,294$; $p<0,001$) kijelenthető, hogy szignifikáns eltérés van a lakóhely típusa és a maximális árkeret között a vizsgált mintában. A szignifikancia szintet ezen reszt során is 0,05-nek határoztam meg.

Az előzőekben a minta azon kutatásomban résztvevőkre korlátozódott, akik vagy rendelkeztek lakással, vagy az elkövetkezendő 5 évben szeretnének lakáshoz jutni. Az összmintában résztvevők egyharmada (238 főből 79-en) azonban nem rendelkezik sem saját lakással, sem 5 éven belüli tervvel a lakásvásárlással kapcsolatban. A Google Űrlapok segítségével készített kérdőívemben 5 előre megfogalmazott válaszlehetőséget, illetve egy „Egyéb” opciót adtam meg. Számos egyénileg megfogalmazott válasz érkezett az „Egyéb” opcióhoz, sokat be tudtam sorolni a korábban említett 5 válaszlehetőséghez, de egy témában egymással szorosan összefüggő válaszok is megjelentek különféle megfogalmazásokkal. Úgy gondoltam, hogy ezt az ábrában fel kell tüntetnem. A 79, jelenleg mintában szereplő fiatal közül 7-en azért nem gondolkoznak lakás vásárlásán Magyarországon, mivel nem hazánkban tervezik a jövőt. A válaszadók több, mint kétharmadának (69,2%-ának) nincs meg a lakásvásárláshoz szükséges pénzügyi önereje. A második legfőbb ok a hiteltől való elzárkózás (51,9%), a harmadik pedig az, hogy az eddigi életszakaszban még nem volt szükségük saját lakásra.



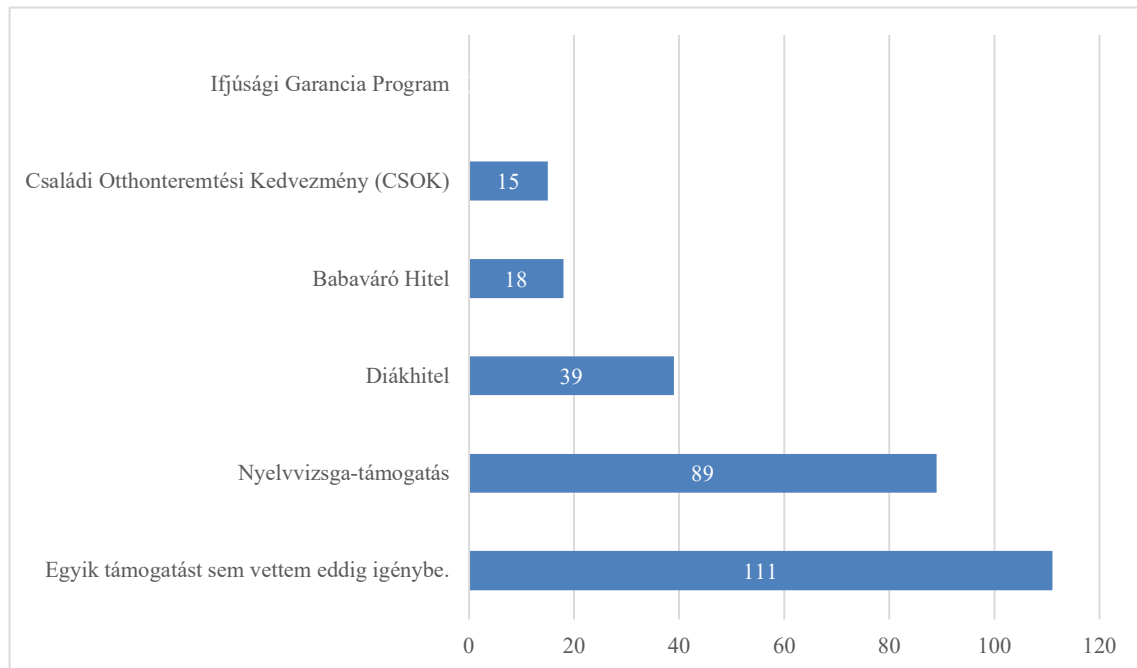
15. ábra: **Okok, amiért nem tervezik a lakásvásárlást a közeljövőben a fiatalok**

Forrás: Saját szerkesztés

3.3 Állami támogatások igénybevétele, szükségessége a 18-30 évesek életében

Dolgozatom Szakirodalmi áttekintés című részében bemutattam azon állami támogatásokat, amelyeket a pályakezdő fiatalok tudnak igénybe venni. Úgy gondolom, hogy fontos feltérképezni, hogy a fiatalok mely állami támogatásokat veszik igénybe, hiszen a felmérés segít azonosítani azokat a támogatási rendszereket, amelyek hatékonyan segítik a fiatalokat az önálló életkezdésben és a továbblépésben. Ezen kívül a felmérés eredményei

segíthetnek azonosítani azokat a területeket, ahol szükség van új támogatásokra vagy a meglévő támogatási formák módosítására a fiatalok igényeinek és kihívásainak hatékonyabb kezelése érdekében. 238 fő közül 111-en egyik támogatást sem vették fel (46,6%), a legnépszerűbb állami támogatás a fiatalok körében pedig a nyelvvizsga-támogatás, a megkérdezettek 37,3%-a élt vele, ami annak is köszönhető, hogy a nyelvvizsga-támogatásnál nincs semmilyen feltétel, amelynek meg kell felelni. Diákhitel valamelyik konstrukcióját 16,4%-uk, a Babaváró Hitelt 7,6%-uk, míg a Családi Otthontermelési Kedvezményt (CSOK) 6,3%-uk vette igénybe. Az Ifjúsági Garancia Program adta lehetőségeket az általam megkérdezettek közül senki nem használta ki, de mint korábban leírtam, a kutatásom nem reprezentatív. Az Ifjúsági Garancia Program legújabb változata 2024 áprilisában indul, így ennek a hatását nem tudtam vizsgálni, hiszen a kérdőívre beérkezett válaszokat 2024. március 23-án véglegesítettem.



16. ábra: Igénybe vett fiataloknak szóló állami támogatások

Forrás: Saját szerkesztés

A következő kimutatásom célja, hogy választ kapjak arra, hogy vajon az otthonról kapott támogatás hatással van-e arra, hogy egy adott 18-30 éves fiatal felnőtt igénybe veszi a fiataloknak szóló állami támogatásokat. Ahogy már a korábbi részben kifejtettem, az otthonról kapott támogatások jelentős hatással lehetnek a fiatalok anyagi helyzetére és pályakezdési lehetőségeire. Az otthonról kapott támogatás és a fiataloknak szóló állami támogatások közötti

összefüggés megértése azért fontos, mert ez a kapcsolat nagy szerepet játszhat a fiataloknak szóló állami támogatások tervezésében és hatékonyságának értékelésében.

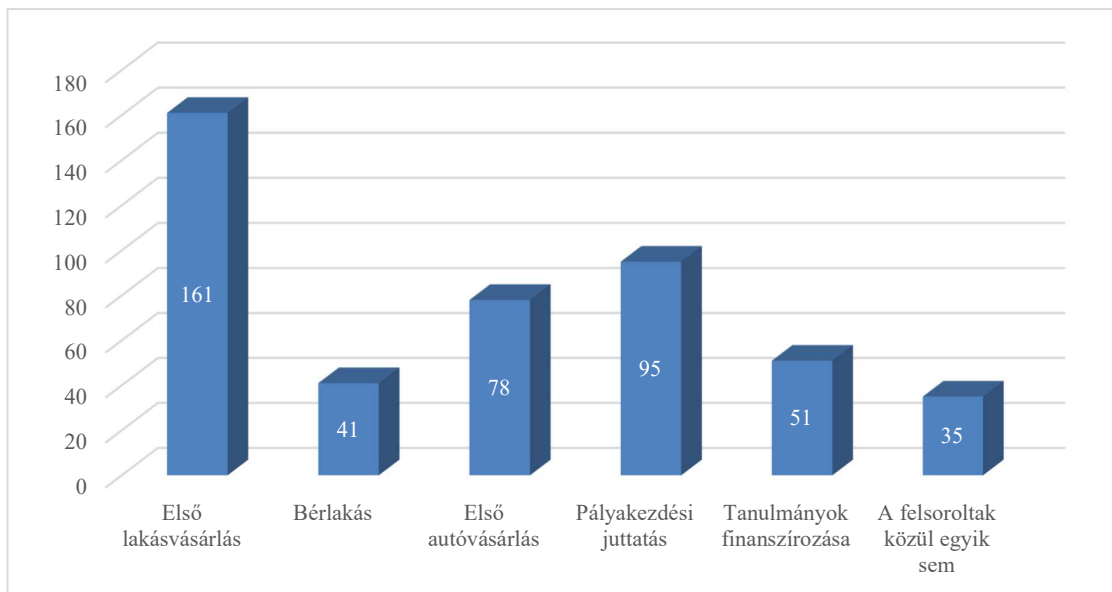
7. táblázat: Az igénybe vett, fiataloknak szóló állami támogatások számának és az otthonról kapott támogatásnak a kereszttáblája

		Az igénybe vett támogatások száma			Összesen
		0	1	2	
Kaptál-e valamilyen támogatást szüleidtől, családtagjaidtól?	Nem	14	7	9	30
	Igen	97	90	21	208
Összesen		111	97	30	238

Forrás: Saját szerkesztés

A vizsgálat elvégzéséhez ismét Khi-négyzet próbát végeztem el az IBM SPSS Statistics 25 szoftverrel. A p értéke kisebb, mint 0,01, amely az előre meghatározott szignifikancia szintnél (0,05) kevesebb. Ez azt jelenti, hogy van összefüggés aközött, hogy a mintában szereplő 18-30 éves fiatalok hány állami támogatást vettek fel a múltban, illetve a családi „induló csomag” között. A kapcsolat szorosságát a Cramer’s V együtthatóval mértem. A kapott eredmény 0,213 lett, ami arra utal, hogy habár van kapcsolat a két változó között, de a kapcsolat gyengének mondható.

Habár számos fiataloknak szóló állami támogatási forma létezik jelenleg Magyarországon, felmértem azt is, hogy a mintában szereplő 18-30 éves korosztály igényel-e még több támogatást, és ha igen, akkor az élet mely területén.



17. ábra: Területek, ahol a fiatalok (még több) állami támogatást igényelnének

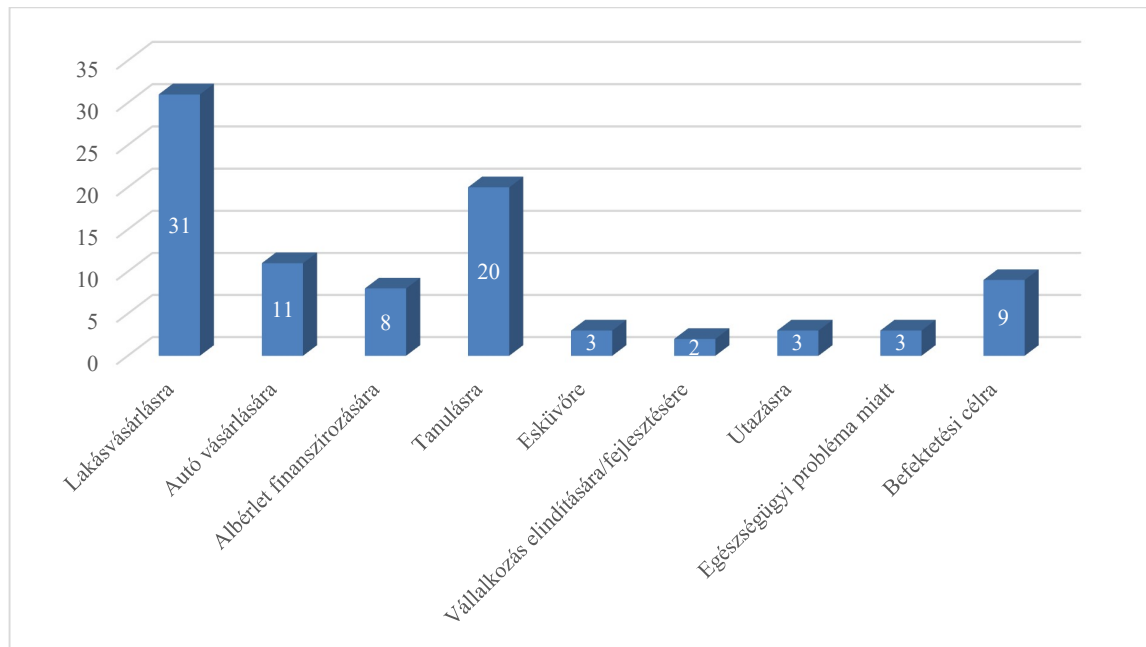
Forrás: Saját szerkesztés

A kutatásomban résztvevők 14,7%-ának nincs szüksége még több fiataloknak szóló támogatásra. A maradék 85,3% esetében sokan jelöltek meg több válaszlehetőséget is. Első lakásvásárlással kapcsolatos támogatásra a mintában szereplő pályakezdők 67,6%-nak, pályakezdési juttatásra 39,9%-nak, első autóvásárlással kapcsolatos támogatásra 32,8%-nak, tanulmányok finanszírozására 21,4%-nak és bérlettel kapcsolatos támogatásra 17,2%-nak van szüksége.

3.4 A fiatal felnőttek hitelfelvételi hajlandósága

A fiatal felnőttek hitelfelvételi hajlandóságának felmérése segíthet megérteni a fiatalok pénzügyi tudatosságát és viselkedését, valamint az anyagi döntéseik mögött álló motivációkat és szempontokat.

A kutatásomban résztvevők 29%-a élt már az életében valamikor a hitelfelvétel lehetőségével. A következő ábrán pedig azok a területek jelennek meg, ami miatt a fiatalok úgy gondolták, hogy hitelt vesznek fel.

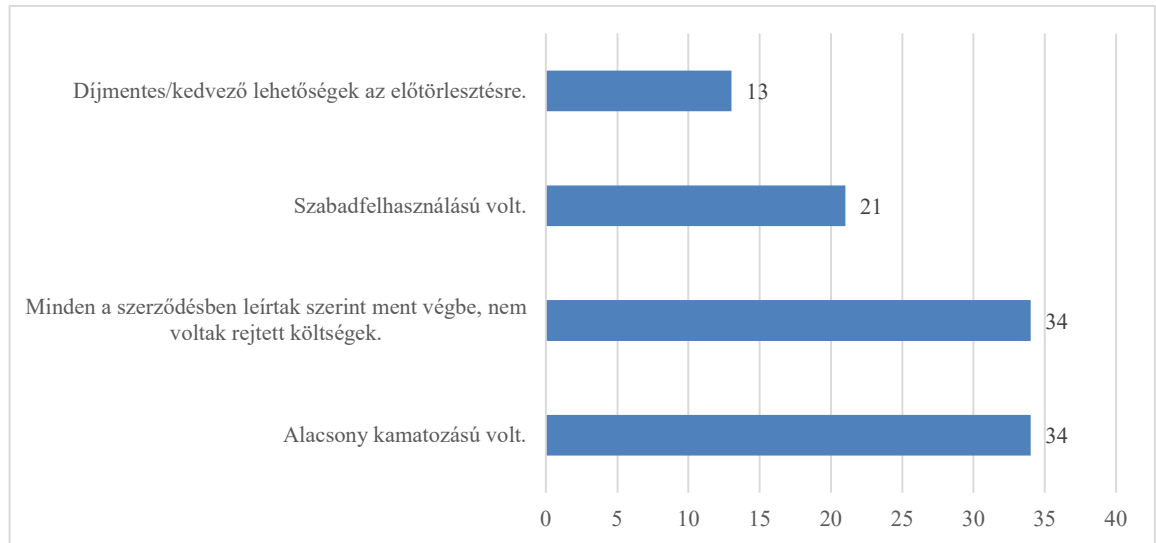


18. ábra: A hitelfelvétel céljai a fiatal felnőttek körében

Forrás: Saját szerkesztés

Ahogy várható volt, a hitelfelvevők közül a legtöbben (44,9%) lakásvásárlás finanszírozására vettek fel hitelt. Ezzel szemben albérlet finanszírozásakor csak a jelenlegi mintába kerülők 11,6%-a gondolta úgy, hogy hitelfelvételhez kell folyamodnia. Kiemelendő

még a tanulásra érkezett válaszok aránya, hiszen a megkérdezettek 29%-a fordult valamelyik hitelkonstrukcióhoz a tudásuk gyarapítása érdekében. A hitelfelvevőknek egyébként a 84,1%-a (63 fő) elégedett volt az általa választott hitelkonstrukcióval.

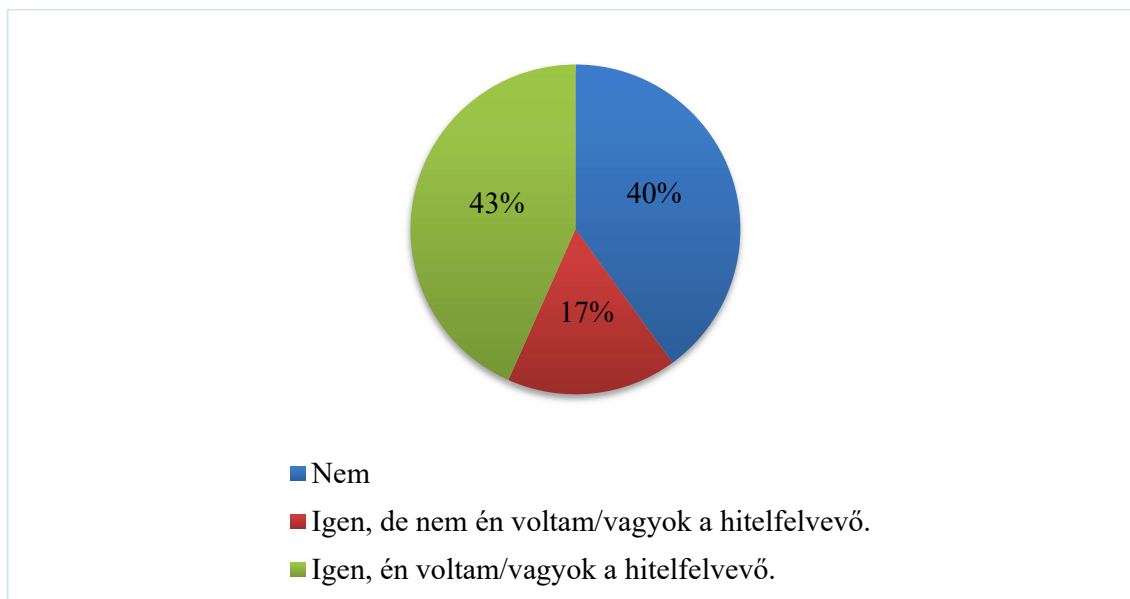


19. ábra: A hitelkonstrukciók elégedettségének okai

Forrás: Saját szerkesztés

A hitelkonstrukciókkal való elégedettség felmérése során a válaszadók több, mint fele az alacsony kamatozást és a kiszámíthatóságot (minden a szerződésben leírtak szerint ment végbe) jelölte meg fő okként. A fiatal hitelfelvevők egynegyede a szabadfelhasználást, míg az egyötöde az előtörlesztésre kapott kedvező lehetőségeket jelölte meg, mint pozitív tényező a felvett hitellel kapcsolatban.

Azt már korábban felmértem, hogy a teljes mintában szereplő fiatalok 25,2%-a rendelkezik saját lakással. Azonban nem mindegy, hogy az adott lakáson van-e hitel, és ha igen, ki volt a hitelfelvevő. A hitelfelvevő szerepe azért is fontos, mert sokan még nem felelnek meg a 18-30 éves korosztálynál a hitelfelvételhez szükséges banki feltételeknek vagy nem rendelkeznek a megfelelő anyagi biztonsággal, mely segítségével törleszteni tudják a hitelt.

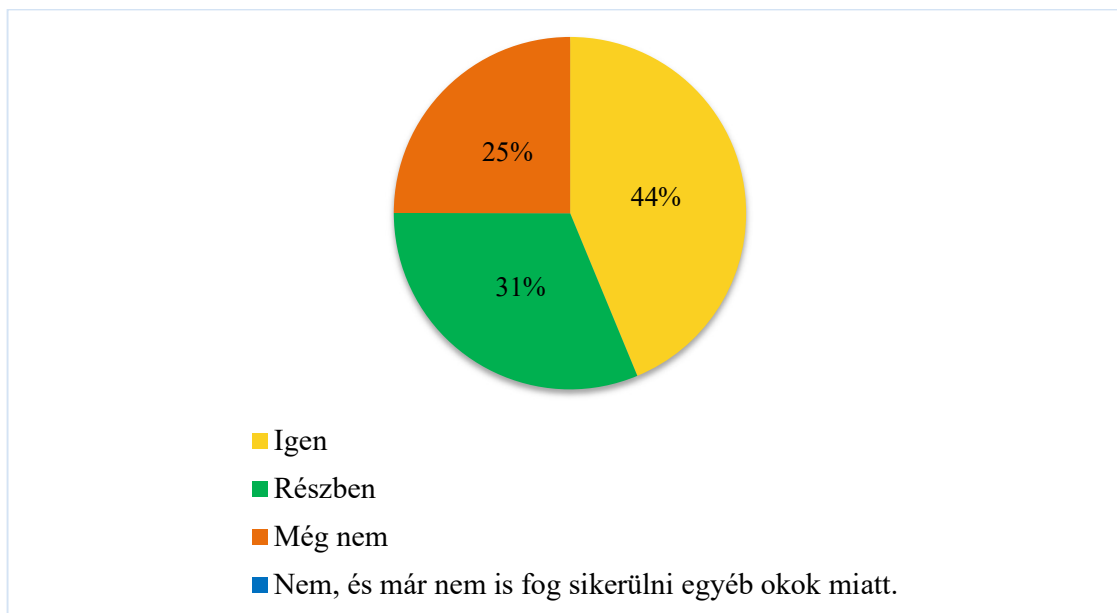


20. ábra: A lakással rendelkező fiatalok lakásain van-e/volt-e hitel? Ha igen, ki volt a hitelfelvevő?

Forrás: Saját szerkesztés

A lakással rendelkezők 40%-ának nincsen, illetve nem is volt hitel a lakásán, de azt mindenképp meg kell említeni, hogy mindössze 4 darab olyan 18-30 éves fiatal található a teljes mintában, akik családi támogatás és hitelfelvétel nélkül tudtak lakást venni, ez a minta 1,68%-át teszi ki. A lakástulajdonosok 43,3%-a hitelfelvevő is egyben, hiszen ők úgy jutottak lakáshoz, hogy saját névre vettek fel hitelt hozzá. A maradék 16,67%-nak pedig szintén van vagy volt hitel a lakásán, de a hitelfelvevő egy másik személy volt.

Az elmúlt években nagy segítséget jelentettek a fiatalok számára a gyermekvállaláshoz kötött hitelek, támogatások. Ezt bizonyítja az az eredmény is, ami szerint a fiatalok 61,5%-a, akik hitelfelvevők is voltak a lakásvásárlás során, gyermekvállaláshoz kötött hitelt, támogatást vettek fel. A következő kérdésemet azért tettem fel, hogy felmérjem, sikerült-e már teljesíteni a vállalt feltételeket.

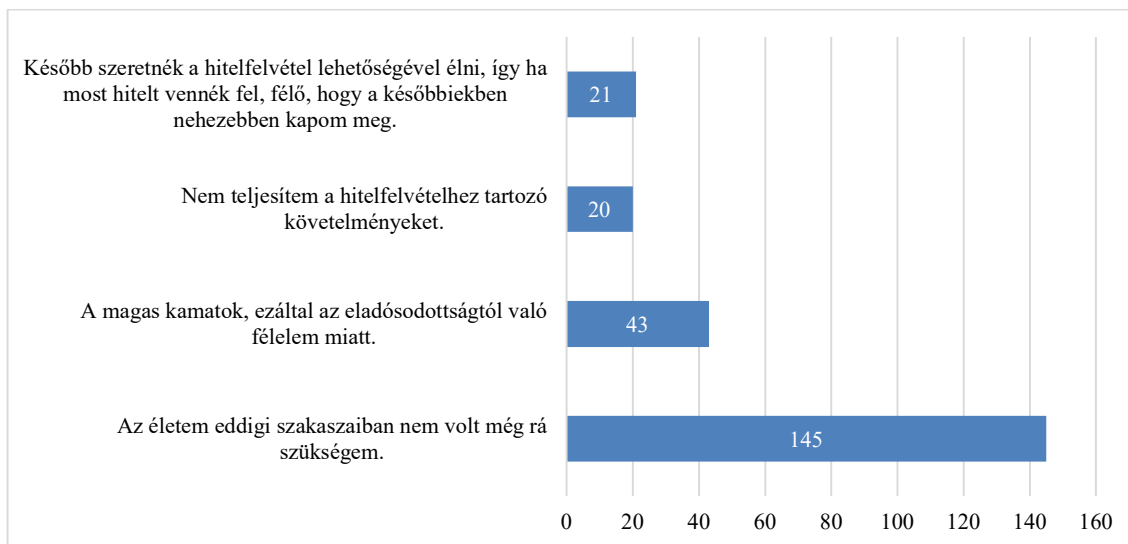


21. ábra: **A gyermekvállaláshoz kötött hitel feltételeinek teljesítése**

Forrás: Saját szerkesztés

A gyermekvállaláshoz kötött hitel előre meghatározott feltételeit a kutatásomban részt vevők 44%-a már teljes egészében, míg a 31%-a részben tudta teljesíteni. A részben teljesítés például azt jelenti, hogy két gyermeket vállaltak, viszont még csak egy született meg. A kutatásomban részt vevők egynegyedének pedig még nem sikerült a vállalt feltételeket teljesíteni. Olyan személy nem volt, aki gyermekvállaláshoz kötött hitelt vett fel, de végérvényesen nem sikerült teljesíteni a feltételeket. A kapott eredmény mindenképpen pozitív a CSOK-kal kapcsolatban, hiszen a Szakirodalmi áttekintés című részben részletesen kifejtettem, hogy ha nem sikerül teljesíteni a feltételeket, a vállalásokat, akkor negatívan hathat pénzügyileg a CSOK felvétele.

A fejezetben eddig leírtak alapján jogosan merül fel a kérdés, hogy miért nem él több fiatal pályakezdő a bankok által kínált hitellehetőségekkel. Erre igyekszem választ adni az alábbi ábra segítségével.



22. ábra: **Okok, amiért a fiatalok nem éltek még a hitelfelvétel lehetőségével**

Forrás: Saját szerkesztés

A kérdőívet kitöltők 85,8%-a azért nem élt még a hitelfelvétel lehetőségével, mert eddig nem volt szükségük rá, nem volt olyan nagy beruházásuk, amely hitelfelvételt igényelt volna. Fontos kiemelni még a magas kamatoktól, illetve az eladósodottságtól való félelmet, hiszen a válaszadók egynegyede (többek között) ezért nem fordul hitelfelvételhez. Érdekes, hogy csak 21 fő gondolja úgy, hogy nem teljesíti a hitelfelvételhez tartozó követelményeket, valószínűleg ez annak is köszönhető, hogy sokan nincsenek tisztában azzal, hogy mik is pontosan ezek a követelmények.

4 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Az eredményeim alapján megállapítható, hogy a fiatalok jelentős része kap támogatást otthonról, ami segít az önálló életkezdésben. Az anyagi segítség, amit a szülők és a családtagok a kutatásom alapján előszeretettel nyújtanak, komoly jelentőséggel bír a 18-30 évesek pályakezdési fázisában. Azonban azt fontos megjegyezni, hogy bár az otthonról kapott támogatás segít a lakáshoz jutásban, nem garantálja automatikusan a lakhatási függetlenséget, ezáltal a saját lakást. Ezért kiemelkedően fontos lehet az állami intézkedések szerepének erősítése, hogy támogassák a fiatalokat az önálló életkezdésben és a lakhatási biztonság elérésében. A fiataloknak nyújtott támogatások fontossága kiemelkedő a lakhatási biztonság és pénzügyi stabilitás megteremtése szempontjából. Ezért úgy gondolom, hogy ki kell szélesíteni azt a réteget, akiket elér az állam a lakásvásárlással kapcsolatos segítségnyújtással, hiszen a saját lakás megléte az első lépés az anyagi biztonság eléréséhez. A kutatásom eredményei alapján nem mutatható ki szignifikáns összefüggés a 18-30 éves korosztály jövedelme és saját lakással rendelkezés között. Ez azt jelenti, hogy más tényezők játszhatnak főszerepet a lakásszerzés folyamatában, például a családi vagy az állami támogatások.

Az eredmények elemzése alapján nyilvánvaló, hogy a fiatalok lakáshelyezete komoly társadalmi és gazdasági kihívást jelent. Ha a lakhatási helyzeten közvetlenül nehéz is változtatni, de foglalkoztatási programokon keresztül segíteni kell a fiatalokat a munkaerőpiacra való belépésben és a stabil jövedelem megszerzésében. Habár kutatásomban nem mutatható ki szignifikáns összefüggés a jövedelem és a saját lakással való rendelkezés között, a stabil jövedelem, illetve a munkaviszony megléte megkönnyíti a fiatal felnőttek hitelfelvételi eljárását. A pályakezdők számára nagyon fontosak az átlátható és elérhető lakáshitelek, hiszen egy megfelelő hitelkonstrukció segítségével sokkal hamarabb megtehetik a fiatalok az első lépést az anyagi biztonság eléréséhez, azaz egy saját lakás megszerzéséhez. Az pedig jól látható, hogy a fiatalok nem zárkoznak el a hitelfelvétel lehetőségétől. Az alacsony hitelfelvételi hajlandóság nem az eladósodottságtól való félelem miatt volt a kutatásomban résztvevők egyharmadánál.

A kapott eredményeim alapján látható, hogy a munkahellyel rendelkező fiatalok nagyobb arányban rendelkeznek saját lakással, amely újból felveti a foglalkoztatás fontosságát a lakásszerzés szempontjából. Emellett a tervezett lakásvásárlási szándékok is azt mutatják, hogy a fiatalok többsége hajlandó hitelfelvételt vállalni, de a finanszírozásban a családi támogatás is jelentős szerepet játszik. Az adatok azt is sugallják, hogy az önerő fontossága is hangsúlyos egy

lakásvásárlásnál. Az első lakásvásárlásban való segítségnyújtás, miszerint 10%-os önerő elegendő az első lakás megvásárlásához, megkönnyíti a pályakezdők indulását.

A maximális árkeret vizsgálatánál elmondható, hogy a preferált értékek nagyrésze elmarad az adott településtípus országos átlagától. Ez az eltérés arra vezethető vissza, hogy az utóbbi időben egyre magasabb lett a lakáspiaci túlértékeltség. Az otthonteremtési támogatások megjelenésével, és népszerűvé válásával nőtt a kereslet, ezáltal jobb alkupozícióba kerültek az eladók. Az állam által kínált támogatások igénybevételével még mindig jobban járnak a fiatalok a túlértékeltséggel együtt is, mintha nem lenne túlértékeltség, de támogatás sem. Azonban azon fiatalok, akik például nem szeretnék előre gyermeket vállalni támogatásért cserébe, azok számára sokkal inkább megfelelő lenne egy elsőlakásvásárlással kapcsolatos kedvezmény. A kutatásom alapján a fiatalok kétharmada igényelne állami támogatást az első lakásvásárlása során.

Az állami támogatások jelentős szerepet játszanak a fiatalok anyagi stabilitásának kiépítésében és pályakezdési lehetőségeiben. A fiataloknak szóló állami támogatásoknak alapvetően az a célja, hogy támogassa azon fiatalokat, akik rászorulnak a segítségre. Annak érdekében tehát, hogy a fiataloknak szóló állami támogatások hatékonyságát felmérjem, az az otthonról kapott támogatás és a fiatalok által felvett állami támogatások közötti összefüggést vizsgáltam. A vizsgálat eredménye szerint kimutatható összefüggés van a két változó között, bár ez a kapcsolat gyenge. Ezt figyelembe véve érdemes lehet további intézkedéseket tenni annak érdekében, hogy a fiatalok könnyebben hozzáférhessenek a számukra fontos támogatási formákhoz. Ezek az intézkedések lehetnének például:

1. Tájékoztató kampányok: Fontos lenne fokozni a fiataloknak szóló tájékoztató kampányokat az állami támogatásokról. Ezek segíthetnének a fiataloknak jobban megérteni, hogy milyen lehetőségeik vannak, és hogyan juthatnak hozzá az állami segítséghez.
2. Egyszerűsített adminisztráció: Csökkenteni kellene az adminisztratív terheket az állami támogatások igénylésénél. Egyszerűsített online platformok vagy alkalmazások létrehozása lehetővé tenné, hogy a fiatalok könnyebben és gyorsabban jelentkezzenek támogatásokra.
3. Rugalmasabb feltételek: A támogatásokhoz kapcsolódó feltételek rugalmassá tétele segíthetne abban, hogy minél több fiatal részesüljön belőlük. Gondolok itt például arra,

hogy sok támogatás esetén kötöttnek érezheti magát egy adott fiatal, hiszen nagyon le vannak korlátozva az adott támogatás felhasználásának a feltételei.

Ezen intézkedések megkönnyíthetik a pályakezdők útját az anyagi biztonság és a vele együtt járó értékek felé, amelyek szükségesek a megfelelő életszínvonal eléréséhez.

5 ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatomban a magyarországi fiatalok megélhetési kérdésével foglalkoztam. Igyekeztem részletes tájékoztatást nyújtani az általam érintett témákban, és a kapott eredményeket minél hitelesebben bemutatni.

Szekunder kutatásom során részletesen elemeztem a pályakezdő fiatalokat körülvevő makrogazdasági helyzetet. Általánosságban elmondható, hogy a 18-30 éves korosztály nincs könnyű helyzetben, ha a megfelelő anyagi biztonság kialakítása a cél pár éven belül. Az elmúlt években megjelenő inflációs nyomás, a lakáspiaci helyzet vagy a hitelfelvétel kockázatai mind-mind nehezítették a fiatalok előrelépését az anyagi biztonság felé vezető úton. Azonban az állami támogatások nagy segítséget jelenthetnek, hiszen számos olyan területen nyújt támogatást a magyar állam, ahol hatalmas költségekkel kerülnének szembe a fiatalok támogatások nélkül. Figyelembe kell venni azt is, hogy egy-két támogatásnak nagyon szigorú feltételrendszere van, illetve kockázatokkal is járhatnak.

A szakirodalom részletes áttekintése után primer kutatásomhoz online kérdőívet használtam. A kutatási kérdéseim megfogalmazása után leíró vagy statisztikai módszerekkel értékeltem ki az eredményeket. A szekunder kutatásom során nagy hangsúlyt fektettem a támogatások felmérésére, amelyeket a fiatalok kaptak. Részletesen kitértem a családtagoktól, illetve az államtól kapott támogatásokra. Habár a felmérésemben résztvevők közül sokan kaptak állami támogatásokat, a megkérdezettek többsége igényelne további intézkedéseket, amelyek segítik őket a céljaik elérésében. A pályakezdők nem fordulnak el a hitelfelvétel lehetőségétől, még akkor sem, ha még életükben nem vettek igénybe egy hitelkonstrukciót sem. Ez a tény szerintem nagyon pozitív, hiszen hitelfelvételre nem csak annak van szüksége, aki anyagilag nagyon rosszul áll, hanem annak is, aki számára az anyagi biztonság megteremtése a cél egy kis segítséggel.

Végzőként még annyit szeretnék a fiatalok számára kiemelni, hogy habár nem könnyű a fiatalok helyzete Magyarországon, mivel a változó gazdasági környezet mindig kihívásokat jelentenek a fiatalok számára, de a kapott támogatások igénybe vételével és a pénzügyi tudatosság kialakításával elérhető a megfelelő anyagi biztonság.

Terveim között szerepel, hogy a továbbiakban is kutassam ezen témát, így kíváncsian figyelem, hogy a jövőben milyen fiatalokat erőteljesen érintő gazdasági változások mennek végbe.

Irodalomjegyzék

- Adó online (2022): 367 ezer fiatal élt a 25 év alattiak adókedvezményével <https://ado.hu/ado/367-ezer-fiatal-elt-a-25-ev-alattiak-adokedvezmenyével/> (Letöltve: 2024. 02.14.)
- AKK (2023): Referenciahozamok <https://www.akk.hu/statisztika/hozamok-indexek-forgalmi-adatok/referenciahozamok> (Letöltve: 2024.03.10.)
- Azenpenzem (2017): Milliókat spórolhatnánk, de az első hitelt elvisszük <https://www.azenpenzem.hu/cikkek/milliokat-sporolhatnank-de-az-elso-hitelt-elvisszuk/4063/> (Letöltve: 2024.03.10.)
- Béres, D. - Huzdik, K. (2022): A fiatal felnőttek és a hitelek (kockázatkerülési csapda), *Pénzügyi szemle*, 2022/1: 33-55, https://doi.org/10.35551/PFQ_2022_1_2
- Bankmonitor (2023a): Babaváró Hitel 2024. <https://bankmonitor.hu/babavaro-hitel/> (Letöltve: 2024.03.10.)
- Bankmonitor (2023b): Nincs olcsóbb a CSOK hitelnél, de óriási bukta, ha nem születik meg a vállalt gyerek! <https://bankmonitor.hu/mediatar/cikk/nincs-olcsobb-a-csok-hitelnel-de-oriasi-bukta-ha-nem-szuletik-meg-a-vallalt-gyerek/> (Letöltve: 2024. 02.14.)
- Bankmonitor (2024): Lakáshitel-kalkulátor <https://bankmonitor.hu/lakashitel-kalkulator/>
- Család (2023): Nyelvvizsgadíj visszatérítése <https://csalad.hu/tamogatasok/nyelvvizsgadij-visszateritese> (Letöltve: 2024.03.10.)
- Család (2024): Nyelvvizsgadíj visszatérítése. <https://csalad.hu/tamogatasok/nyelvvizsgadij-visszateritese> (Letöltve: 2024.04.10.)
- Diákhitel (2023): Diákhitel <https://diakhitel.hu/> (Letöltve: 2024. 02.14.)
- EC (2021): Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates) https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDAT_LFSE_22__custom_5914624/default/table?lang=en (Letöltve: 2024.03.10.)
- EC (2024a): House price index (2015 = 100) - annual data. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/PRC_HPI_A__custom_1362655/bookmark/table?lang=en (Letöltve: 2024.03.10.)
- EC (2024b): Mean and median income by age and sex - EU-SILC and ECHP surveys. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_di03/default/table?lang=en (Letöltve: 2024. 02.14.)

Fellner, Z. - Marosi, A. - Szabó B. (2021): A babaváró kölcsön hitelpiaci és reálgazdasági hatásai, *Közgazdasági Szemle*, LXVIII., 150-177., <http://doi.org/10.18414/KSZ.2021.2.150>

Gyürkés, A. (2018): *Állami támogatások*, 35-48, Dialóg Campus Kiadó. <http://real.mtak.hu/id/eprint/86854> (Letöltve: 2024.03.10.)

HVG (2024). A kormány havi 180 ezer forintos albérlet-támogatást ad fiataloknak uniós pénzből. https://hvg.hu/ingatlan/20240319_a-kormany-havi-180-ezer-forintos-alberlettamogatast-ad-fiataloknak-unios-penzbol (Letöltve: 2024.03.10.)

Ifjúsági Garancia Program (2023): Ifjúsági Garancia Program https://ifjusagigarancia.munka.hu/cikk/1913/Ifjusagi_Garancia_Program (Letöltve: 2024.03.10.)

Index (2023): Kifosztotta a magyar fiatalokat az infláció <https://index.hu/gazdasag/2023/04/06/fiatalok-inflacio-elfogyott-a-penz-megtakaritas-k-h-magas-arak/> (Letöltve: 2024. 02.14.)

Jogszabály (2022): 573/2022. (XII. 23.) Korm. rendelet <https://njt.hu/jogszabaly/2022-573-20-22> (Letöltve: 2024.03.10.)

Káposzta, J. (2014): Területi különbségek kialakulásának főbb összefüggései, *GAZDÁLKODÁS: Scientific Journal on Agricultural Economics*, 58.05: 399-412, AgEcon Search

Krekó, J. – Molnár, T. - Scharle, Á. (2020): Fiataloknak nyújtott aktív munkaerőpiaci eszközök és az ifjúsági garancia program, 104-108

KSH (2021): Gazdasági aktivitás, munkanélküliség <https://www.ksh.hu/docs/hun/modsz/modsz21.html> (Letöltve: 2024.03.10.)

KSH (2023a): Egy lakás átlagos négyzetméterára negyedévenként régió és településtípus szerint https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0052.html (Letöltve: 2024.03.10.)

KSH (2023b): A teljes munkaidőben alkalmazásban állók kedvezmények nélküli nettó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése alapján, vármegye és régió szerint, negyedévente kumulált. https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0176.html (Letöltve: 2024.03.10.)

KSH (2023c): Lakossági lakáshitelezés, 2023. I. félév. <https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/lakossagi-lakashitelezes-2023-i-felev/index.html> (Letöltve: 2024.03.10.)

KSH (2024a): Fogyasztói árak változása <https://www.ksh.hu/> (Letöltve: 2024.03.10.)

KSH (2024b): Reálkeresetek alakulása
https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0191.html (Letöltve: 2024. 04.14.)

MNB (2022a): Makroprudenciális jelentés, 2022
<https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/makroprudencialis-jelentes/makroprudencialis-jelentes-2022> (Letöltve: 2024.03.10.)

MNB (2022b): Jelentős túlértékeltség mellett ismét rekordot döntő lakásár-emelkedés és elmaradó kínálat. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2022-evi-sajtokozlomenyek/jelentos-tulertekeltseg-mellett-ismet-rekordot-donto-lakas-ar-emelkedes-es-elmarado-kinalat> (Letöltve: 2024.03.10.)

MNB (2023a): A jegybanki alapkamat alakulása
https://www.mnb.hu/Jegybanki_alapkamat_alakulasa (Letöltve: 2024.03.10.)

MNB (2023b): Lakáspiaci jelentés <https://www.mnb.hu/letoltes/lakaspiaci-jelentes-2023-majus-hun.pdf> (Letöltve: 2024.03.10.)

MNB (2023c): Inflációs jelentés <https://www.mnb.hu/letoltes/hun-ir-digitalis-18.pdf> (Letöltve: 2024.03.10.)

MNB (2023d): Alacsonyabb önerőelvárással támogatja az MNB a fiatal elsőlakás-vásárlók lakáshitel-felvételi lehetőségeit. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2023-evi-sajtokozlomenyek/alacsonyabb-oneroelvarassal-tamogatja-az-mnb-a-fiatal-elsolakas-varaslok-lakashitel-felveteli-lehetosegit> (Letöltve: 2024. 02.14.)

MNB (2023e): Családi Otthontermelési Kedvezmény (CSOK)
<https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/hitel-lizing/jelzalog-hitelek/mit-kell-tudni-a-csaladok-otthontermelési-kedvezmenyerol> (Letöltve: 2024.03.10.)

NAV (2022a): 25 év alatti fiatalok kedvezménye <https://nav.gov.hu/ado/szja/25-ev-alatti-fiatalok-kedvezmenye> (Letöltve: 2024.03.10.)

NAV (2022b): Emelkedik a 25 év alatti fiatalok kedvezménye
<https://nav.gov.hu/ado/szja/emelkedik-a-25-ev-alatti-fiatalok-kedvezmenye> (Letöltve: 2024.03.10.)

NAV (2023a): 30 év alatti anyák kedvezménye
https://nav.gov.hu/ado/szja/30_ev_alatti_anyak_kedvezmenye (Letöltve: 2024.03.10.)

NAV (2023b): Első házások kedvezménye <https://nav.gov.hu/ado/szja/szja-kedvezmenyek-2023/elso-hazasok-kedvezmenye> (Letöltve: 2024.03.10.)

Oeconomus (2021): 25 év alatti fiatalok munkaerő-piaci helyzete
http://www.oeconomus.hu/irasok/25-ev-alatti-fiatalok-munkaero-piaci-helyzete/#_edn4
 (Letöltve: 2024.03.10.)

OVB (2023): Családi Otthonteremtési Kedvezmény
<https://www.csaladipenzugyek.hu/csok> (Letöltve: 2024. 02.14.)

Pénzügyi szemle (2018): „Tetraéder-hatás”: A jegybanki alapkamat, a készpénzállomány, a lakossági betétek, a hitelkihelyezés és a seigniorage közötti összefüggések Magyarországon
https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/husztie-2018-4-mpdf_20190117134402_40.pdf (Letöltve: 2024.03.10.)

Portfolio (2022): Rendkívül túlértékelték a lakások Magyarországon - Mi szól a zuhanás mellett és mi szól ellene? <https://www.portfolio.hu/ingatlan/20220522/rendkivul-tulertekelték-a-lakasok-magyarorszagon-mi-szol-a-zuhas-mellett-es-mi-szol-ellene-546123> (Letöltve: 2024.03.10.)

Portfolio (2023a): Babaváró hitel 2023: feltételek, igénylés, visszafizetés, állami támogatás – az idei tudnivalók egy helyen! <https://www.portfolio.hu/bank/20230107/babavaro-hitel-2023-feltetelek-igenyles-visszafizetes-allami-tamogatas-az-idei-tudnivalok-egy-helyen-589012> (Letöltve: 2024.03.10.)

Portfolio (2023b): Éles fordulattal kezdtek el visszatérni a lakásárak a normalitás talajára
<https://www.portfolio.hu/ingatlan/20230529/eles-fordulattal-kezdték-el-visszatérni-a-lakasarak-a-normalitas-talajara-617718> (Letöltve: 2024. 02.14.)

Portfolio (2024). Megérkezett a CSOK Plusz: 2024-es feltételek, táblázatok, részletek egy helyen. <https://www.portfolio.hu/bank/20240102/megerkezett-a-csok-plusz-2024-es-feltetelek-tablazatok-reszletek-egy-helyen-660543> (Letöltve: 2024.04.11.)

Regionális politika (2018): NUTS rendszer <https://archiv2011-2022regionalispolitika.kormany.hu/akadalymentes/nuts-rendszer> (Letöltve: 2024.03.10.)

Somogyi, Cs. & Dr. Fenyvesi, É. (2019): Kényszer vagy esély a nappalis hallgatók megnövekedett munkavállalási aránya, Tehetségek a tudomány láthatárán, 80-96

SpssABC (2021): Khi négyzet próba jelentése és alkalmazása az SPSS-ben
<https://spssabc.hu/ketvaltozos-elemzes/khi-negyzet-proba/> (Letöltve: 2024. 02.14.)

Universität Zürich (2023): Kruskal-Wallis-Test.
https://www.methodenberatung.uzh.ch/de/datenanalyse_spss/unterschiede/zentral/kruskal.html (Letöltve: 2024. 02.14.)

Vértesy, L. (2015): Gazdasági mutatók, *Nemzeti Érdek*, Új Folyam 11: 311-327. Századvég alapítvány

Mellékletek

1. melléklet: Kérdőív

Kedves Kitöltő!

Maklári Bálint vagyok, a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karának Nemzetközi Gazdálkodás alapszakos végzős hallgatója. Szakdolgozatomban azt szeretném megvizsgálni, hogy a korosztályunknak milyen nehézségekkel, problémákkal kell szembenéznie az élet bizonyos területein. Kutatásomban kitérek az állami támogatásokra is, amelyek nagy lehetőségként jelennek meg a pályakezdők életében.

A kérdőív kitöltéséhez olyan személyeket keresek, akik a 18-30 éves korosztályba tartoznak. A kérdőív kitöltése anonim módon történik.

Köszönöm, ha hozzájárulsz a kutatásom, a szakdolgozatom sikerességéhez!

1) Kaptál-e valamilyen támogatást szüleidtől, családtagjaidtól?

- Igen
- Nem

a) Milyen támogatást kaptál szüleidtől/családtagjaidtól az alábbiak közül? (Több válasz is megadható)

- Anyagi támogatás
- Lakás
- Autó
- Tanulmányok finanszírozása
- Lakhatás finanszírozása
- A felsoroltak közül egyik sem.
- Egyéb:

2) Van bejelentett, állandó munkahelyed?

- Igen
- Nem

a) Mennyi a havi nettó, adózás utáni jövedelmed?

- Kevesebb, mint 200 000 forint
- 200 000-300 000 forint

- 300 000-400 000 forint
- 400 000-500 000 forint
- 500 000-600 000 forint
- 600 000-700 000 forint
- 700 000-800 000 forint
- 800 000-900 000 forint
- 900 000- 1 000 000 forint
- Több, mint 1 000 000 forint

b) A jövedelmed hány százalékát tudod átlagosan félretenni havonta?

- Több, mint 60%-át
- 50-60%
- 40-50%
- 30-40%
- 20-30%
- 10-20%
- Kevesebb, mint 10%-át

c) Rendelkezel-e saját lakással?

- Igen
- Nem

i) Van/volt-e hitel a lakásodon?

- Igen
- Nem

(1) Gyermekvállaláshoz kötött hitelt vettél fel?

- Igen
- Nem

(a) A vállalás feltételeit sikerült-e teljesíteni?

- Igen
- Részben
- Még nem
- Nem, és már nem is fog sikerülni egyéb okok miatt.

(b) Havonta a jövedelmed hány százalékát fizeted/fizetted hiteltörlesztésre?

- Kevesebb, mint 20%-át
- 20-30%
- 30-40%
- 40-50%
- 50-60%
- 60-70%
- Több, mint 70%-át

d) Rendelkezel-e saját lakással?

- Igen
- Nem

i) A megtakarításaidból tervezed-e, hogy az elkövetkezendő 5 évben lakást veszel (akár hitelfelvétellel együtt)?

- Igen
- Nem

(1) Elképzelésed szerint hogyan finanszírozod a saját lakás vásárlását?

- Teljes egészében családi támogatással.
- Részben családi támogatással, részben önálló finanszírozással
- Önálló, hitel nélküli finanszírozással
- Hitelfelvétellel és családi támogatással
- Hitelfelvétellel és a minimálisnál több önrésszel
- Hitelfelvétellel és a minimális önrésszel

(2) Maximum mennyiért vennél meg egy 50 négyzetméteres lakást lakóhelyeden?

- Kevesebb, mint 20 millió forintért
- 20-25 millió forintért
- 26-30 millió forintért
- 31-35 millió forintért
- 36-40 millió forintért
- 41-45 millió forintért
- 46-50 millió forintért
- 51-55 millió forintért
- 56-60 millió forintért

- 61-65 millió forintért
- 66-70 millió forintért
- Több, mint 70 millió forintért

3) Van bejelentett, állandó munkahelyed?

- Igen
- Nem

a) Rendelkezel-e saját lakással?

- Igen
- Nem

i) Ki finanszírozta a saját lakásodat?

- Családtagjaim
- Saját magam
- Vegyesen

ii) Van-e hitel a lakásodon?

- Igen, én vagyok a hitelfelvevő
- Igen, de nem én vagyok a hitelfelvevő
- Nem

b) Rendelkezel-e saját lakással?

- Igen
- Nem

i) Tervezed-e, hogy az elkövetkezendő 5 évben lakástulajdonos leszel?

- Igen
- Nem

(1) Elképzelésed szerint hogyan finanszírozod a saját lakás vásárlását?

- Teljes egészében családi támogatással.
- Részben családi támogatással, részben önálló finanszírozással
- Önálló, hitel nélküli finanszírozással
- Hitelfelvétellel és családi támogatással
- Hitelfelvétellel és a minimálisnál több önrésszel
- Hitelfelvétellel és a minimális önrésszel

(2) Maximum mennyiért vennél meg egy 50 négyzetméteres lakást lakóhelyeden?

- Kevesebb, mint 20 millió forintért
- 20-25 millió forintért
- 26-30 millió forintért
- 31-35 millió forintért
- 36-40 millió forintért
- 41-45 millió forintért
- 46-50 millió forintért
- 51-55 millió forintért
- 56-60 millió forintért
- 61-65 millió forintért
- 66-70 millió forintért
- Több, mint 70 millió forintért

ii) Tervezed-e, hogy az elkövetkezendő 5 évben lakástulajdonos leszel?

- Igen
- Nem

iii) Mi az oka(i) annak, hogy az elkövetkezendő 5 évben nem tervezed saját lakás vásárlását? (Több válasz is lehetséges.)

- Nem szeretnék fiatalon hitelt felvenni.
- A jelenlegi életszakaszomban még nincs szükségem saját lakásra.
- Szerintem jobban megéri egy albérletet fenntartanom.
- Nem teljesítem a hitelfelvételhez tartozó követelményeket.
- Nincs meg a lakásvásárláshoz szükséges pénzügyi önerő.
- Egyéb:

4) Rendelkezel-e saját személygépjárművel?

- Igen
- Nem

a) Ki finanszírozta a személygépjárműved vásárlását?

- Családtagjaim
- Saját magam
- Vegyesen

b) Hitelből történt-e a személygépjármű vásárlásának finanszírozása?

- Igen
- Nem

5) Mely fiataloknak szóló állami támogatást/támogatásokat vettél már igénybe a felsoroltak közül? (Több válasz is lehetséges.)

- Diákhitel
- Nyelvvizsga-támogatás
- Ifjúsági Garancia Program
- Babaváró Hitel
- Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK)
- Egyik támogatást sem vettem eddig igénybe.

6) Az élet mely területén lenne szükséged még (több) állami támogatásra? (Több válasz is lehetséges.)

- Első lakásvásárlás
- Bérlakás
- Első autóvásárlás
- Pályakezdési juttatás
- Tanulmányok finanszírozása
- A felsoroltak közül egyik területen sem.
- Egyéb:

7) Éltél-e már valamilyen hitellehetőséggel?

- Igen
- Nem

a) Milyen célra vettél fel hitelt? (Több válasz is lehetséges.)

- Lakásvásárlásra
- Autó vásárlásra
- Albérlet finanszírozására
- Tanulásra
- Esküvőre
- Vállalkozás elindítására/fejlesztésére
- Utazásra
- Egészségügyi probléma miatt

- Befektetési célra
 - Egyéb:
- b) Elégedett voltál/vagy az általad választott és felvett hitelkonstrukcióval?
- Igen
 - Nem
- c) Miért vagy/voltál az általad választott hitelkonstrukcióval elégedett? (Több válasz is lehetséges.)
- Alacsony kamatozású volt.
 - Minden a szerződésben leírtak szerint ment végbe, nem voltak rejtett költségek.
 - Szabadfelhasználású volt.
 - Díjmentesen lehetett előtörleszteni.
 - Egyéb:
- d) Milyen kellemetlenséggel szembesültél a felvett hiteleddel kapcsolatban? (Több válasz is lehetséges.)
- Magasabb volt a kamat, törlesztőrészlet a vártnál.
 - Extra költségek keletkeztek.
 - Ügyintézással kapcsolatos problémák.
 - Nem kaptam meg időben a hitelösszeget.
 - Egyéb:
- i) A negatív tapasztalatot figyelembe véve tervezed-e, hogy a közeljövőben (3 éven belül) valamelyik hitel felvétele mellett döntesz?
- Igen
 - Nem
 - Nem tudom jelenleg
- 8) Éltél-e már valamilyen hitellehetőséggel?
- Igen
 - Nem
- a) Miért nem éltél még a hitelfelvétel lehetőségével? (Több válasz is lehetséges.)
- Az életem eddigi szakaszaiban nem volt még rá szükségem.
 - A magas kamatok, ezáltal az eladósodottságtól való félelem miatt.

- Nem teljesítem a hitelfelvételhez tartozó követelményeket.
- Később szeretnék a hitelfelvétel lehetőségével élni, így ha most hitelt vennék fel, féltő, hogy a későbbiekben nehezebben kapom meg.